

DE ANDERE K(R)ANT VAN GENT – NR 20 – WINTER 2010

V.U. Pascal Debruyne, Sint-Kristoffelstraat 24, 9000 Gent
Verschijnt driemaandelijks,
Afgiftekantoor gent x, p508444, p.b. BC 10433

**& een Gentse
literatuurgeschiedenis**

Ledeberg

Inhoud # 20

Edito: p.3

Jaargang vijf

Groot onderhoud: p.4

Bob De Moor

Column: p.7

Roet

Dossier: p.8

De Gentse kennisregio

Opinie: p.10

Een stadswandeling met daklozen

F@ictie: p.11

1904, Steenweg op DendermondE

De stad herdacht: p.12

Lieven De Cauter

Stadsontwikkeling: p.14

Kasseien versus asfalt

Sluiterijd: p.16

De Haven

Gangmakers: p.18

De buren van de abdij

Oerbie en Orbie: p.20

Jeruzalem

De stad herdacht: p.21

Loop naar de pomp!

Stadsontwikkeling: p.22

Sociaal-culturele vernieuwing in Ledeberg

Portret: p.24

Erna immer kwiek

Strip: p.25

Reis naar de toekomst

Waar gebeurt: p.26

Het lijden der Letteren

Edito

JAAR-GANG VIJF

Nieuwjaarsbrieven. Wie schrijft ze nog? Een kleine vingeroefening. Klaar. Voornemens voor een nieuw jaar. Tienstiens op tijd gedrukt krijgen, dat is er een-tje. Deadlines halen, twee. Blijven inspireren, drie. In artikels slaan maar ook zalven, vier. Niet te serieus blijven, vijf. Serieus, niet te serieus blijven, zes. Nu we toch al aan onze vijfde jaargang zitten: blijven door-gaan, zeven. Maar niet met dit lijstje, acht. Nee, eerlijk, onze goede voornemens, die hangen niet vast aan de toevallige overgang van het ene jaar naar het andere.

We weten het wel. We pleiten schuldig en beloven beter. En met de stad? Even zo? In de Aldi ons keer op keer herinneren dat we 't verdomd goed hebben in vergelijking met de anderen die aan de kassa's staan aan te schuiven, één. Improvisatieaperitief met nacht-winkel aankopen aan de Graslei in ere houden, twee. Het voetpad vrijmaken van omgevallen obstakels met twee wielen en een bel, drie. Een moeilijke, niet vloeken over het gebrek aan parkeerplaatsen, maar gewoon de auto laten staan nog voor te vertrekken, vier. Zo waar nog moeilijker, je interesseren aan de lokale politiek en af en toe eens zwaar amok maken, vijf. Dromen van de zoete zomer en een moddervrije Korenmarkt, zes. In de Charlatan zelf eens in het gat knijpen van één van die mannen die denken dat het zo makkelijk is om je binnen te halen, zeven. Op tijd weggijken zodat jij niet van die stiekeme daad verdacht wordt, acht. Je zelf gerust stellen dat de sjakoskes van de jonge meiden van nu zijn wat de combat legerlaarzen waren in jouw tienerjaren, negen. Bij de eerste zonnestralen elke plein en elk park claimen, tien. In een vrij moment achteruit leunen en deze krant openslaan, elf.

De redactie

Tiens tiens ziet u graag komen.

TIENSTIENS KOMT ELKE EERSTE WOENSDAG VAN DE MAAND GEZELLIG SAMEN. PLAATS: VZW TRAFIEK, HASPELSTRAAT 37, (PIERKEKESPAK, BRUGSE POORT) AANVANG OM 20U GEÏNTERESSEERDEN ZIJN VAN HARTE WELKOM.

Colofon

RADAR IS EEN OPEN SAMENWERKINGSVERBAND TUSSEN EEN AANTAL INDIVIDUËN EN ORGANISATIES. ZE BRENGEN VIER KEER PER JAAR DE STADSKRANT TIENSTIENS UIT, GEKOPPELD AAN EEN INTERACTIEVE WEBSITE (WWW.TIENSTIENS.ORG).

REDACTIE

MARLIES CASIER, WOUTER BRAUNS, KOEN DE STOOP, STIJN OOSTERLYNCK, ANN VAN RAEMDONCK, SIGGI VERTOMMEN, SEBASTIEN CONARD, HANS OP HET VELD, PASCAL DEBRUYNE, JOACHIM BEN YACOB, JELLE JOSEPH

BEELDEDREACTIE

FREDDY WILLEMS, NATHALIE DECOENE, SEBASTIEN CONARD, RUBEN ACCOU

WEBREDACTIE

ELIAS VLERICK, ROELAND KEUNEN

HOOFDREDACTIE

KOEN DE STOOP, MATHIAS BIENSTMAN, FREDDY WILLEMS, ANN VAN RAEMDONCK, KRISTOF TITECA

EINDREDACTIE

KOEN DE STOOP, SARAH KEYMEULEN

VORM + COVER ILLUSTRATIE

AFREUX BEELDFABRIEK

CONTACT

STADSKRANT TIENSTIENS
SINT-KRISTOFFELSTRAAT 24
9000 GENT
REDACTIE@TIENSTIENS.ORG
0477/982625

ADVERTENTIES

MAIL NAAR REDACTIE@TIENSTIENS.ORG

STEUN

RADAR WORDT GESTEUND DOOR VICTORIA DELUXE EN VOORUIT
MAAR OOK UW INBRENG IS NODIG! U KUNT EEN VRIJE BIJDRAGE STORTEN OP REKENINGNUMMER 523-0460379-92 BIJ DE ETHISCHE BANK TRIODOS. BIJ GIFTEN VANAF 25 € (STEUNABONNEMENT) ONTVANGT U TIENSTIENS EEN JAAR LANG IN DE BUS.

MET DANK AAN DE SPAARDERS VAN TRIODOS-BANK

Triodos @Bank

WO 27.01
20:00 THEATERZAAL - GRATIS

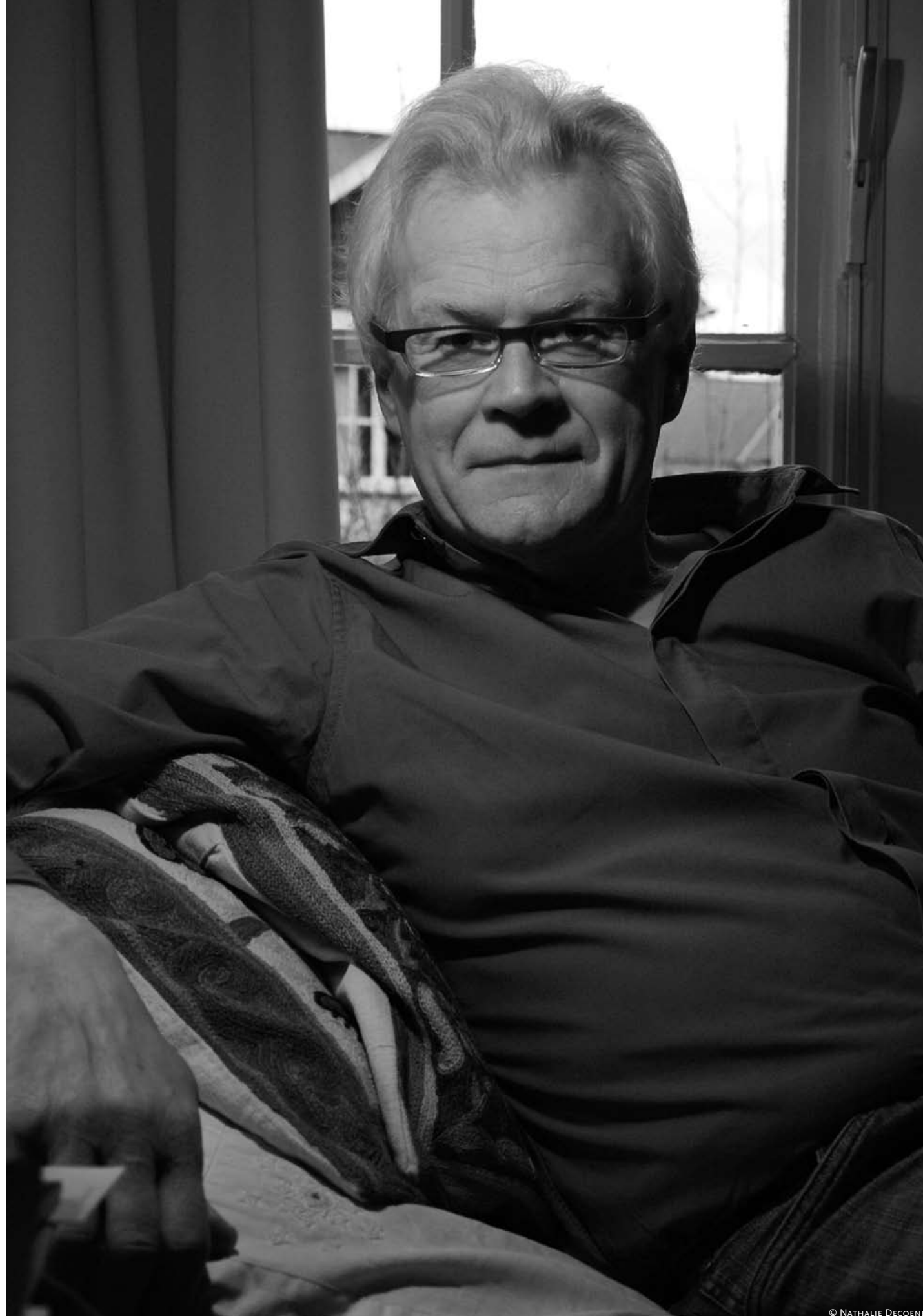
KOMEN & GAAN

EEN PRAATPROGRAMMA IN BEWEGING, MET WOORD, BEELD EN MUZIEK.

PHARA PEILT
NAAR DE DROMEN
EN PASSIES
VAN ACTEUR
WIM OPBROUCK.

Gastvrouw **Phara de Aguirre** ontvangt acteur **Wim Opbrouck** (NTGent, Het Eiland, ...) als centrale gast. Wat zijn zijn grootste passies en zijn diepste angsten? Voor wie heeft hij een mateloze bewondering? Een resem muzikale en andere vrienden passeren de revue...

INFO: WWW.VOORUIT.BE - T. 09 267 28 28

© NATHALIE DECOENE

Groot Onderhoud

EEN ‘FRANKE MUIL’ Ø SCHERPE KANTJES Bob De Moor bepleit het volkstoneel

Hij heeft een voorliefde voor ‘losers’, switcht moeiteloos van Romain De Coninck naar Samuel Beckett en is na vele omzwervingen terug aanbeland waar het voor hem allemaal begonnen is. In Gent, en bij het volkstoneel. Theaterman Bob De Moor keert terug naar zijn roots met het ‘Vernieuwd Gents Volkstoneel’.

Bob De Moor: “Wat wij met het ‘Vernieuwd Gents Volkstoneel’ willen doen is een laagdrempelige vorm van theater brengen voor een breed publiek, waarbij herkenbaarheid en de spreekwoordelijke ‘lach en een traan’ een grote rol spelen. Maar het mag ook niet te braaf zijn; het moet voldoende scherpe kantjes hebben. Goed volkstoneel heeft altijd een satirische kant; het hekelt machthebbers en doorprijkt pretenities; het zet alles en iedereen in zijn hemd. Jo Van Damme en Filip Vanluchene, onze huisschrijvers, zijn daar straf in; zij zijn mijn reddende engelen. Als

"Goed volkstoneel heeft altijd een satirische kant; het hekelt machthebbers en doorprijkt pretenities; het zet alles en iedereen in zijn hemd"

zij het niet zouden schrijven zou er van vernieuwd Gents volkstoneel geen sprake zijn. Volkstoneel laat je toe ongestraft een ‘franke muile’ op te zetten. Dat is de macht van het medium, en de mensen voelen dat ook. En ze verwachten het ook: ‘zeg het maar ne keer goe!’ Je kunt iets teweegbrengen, aanleiding geven tot discussie en in het beste geval stof tot nadenken bieden. Vandaar ook dat het altijd scheef bekeken is; hoge heren houden niet zo van satire. Dat is te ongrijpbaar en te onbeheersbaar. Kijk bijvoorbeeld naar wat Koen Meulenaere te verduren krijgt naar aanleiding van zijn columns in Knack; zowat iedereen is kwaad op hem. Het volkstoneel is ook een vorm van theater dat zichzelf niet al te zeer au serieux neemt; en zo hoort het ook. Anders zou je zelf in de val trappen van wat je hekelt.

En we spelen ook in het Gents. Als we in het Gentse spelen tenminste, elders passen we ons wel aan. Omdat ik vind dat dat een meerwaarde biedt. Zeker wat humor betreft vind ik dat je in je eigen dialect verder kunt gaan. Of zoals mijn goede vriend Wannes

Van De Velde het placht te zeggen: ‘ik heb niets tegen ABN, maar het Antwerps is mijn moedertaal.’ Zo is het ook bij mij; ik koester de taal van mijn jeugd, de

taal van mijn vader. Als ik tegen mezelf spreek dan doe ik dat in het Gents. Ik ben er bijvoorbeeld van overtuigd dat ‘Aanrijding in Moskou’ zijn succes mede te danken heeft aan het taalgebruik. In het AN zou die

film wellicht niet zo goed gescoord hebben. Kort samengevat willen we een soort theater dat lange tijd genegeerd is door zowel de overheid als de theatermakers terug onder de aandacht brengen. En omdat we het kind bij zijn naam wilden noemen hebben we na enige aarzeling toch gekozen voor de naam ‘Vernieuwd Gents Volkstoneel’.”

Waarom ‘na enige aarzeling’?

“Die naam ‘Vernieuwd Gents Volkstoneel’ was eigenlijk min of meer als grap bedoeld, maar we hebben hem uiteindelijk dan toch behouden omdat die vlag onze lading toch wel dekt. En ook wel een beetje als geuzennaam. Want ‘volkstoneel’ is hier bij ons een zeer beladen term, een vies woord bijna. Hier bij ons, dat wil ik wel benadrukken. Want elders is dat helemaal niet het geval. Het ‘theatre populaire’ in Frankrijk bijvoorbeeld is een erkende vorm van theater. Maar hier wordt volkstoneel altijd direct geassocieerd met oubolligheid en clichématig, plat vermaak. Laat de term vallen en er zal altijd wel iemand komen aanzetten met de uitdrukking ‘uw broek afsteken’. En het wordt ervan verdacht ‘commercieel’ te zijn. Maar commercieel is: je eerst afvragen wat ‘de mensen’ willen en wat er zou kunnen scoren en daar dan naartoe werken. En zo werken wij helemaal niet: wij vertrekken altijd vanuit de makers, vanuit wat onszelf bezighoudt en wat we zelf ook wel zouden willen zien. En aan de respons te zien zijn we daarin niet alleen, blijkbaar brengen wij iets dat ontbreekt en dat gemist wordt. Het lijkt wel alsof men er zat op te wachten. De affiches van ‘Uniroyal’, onze laatste voorstelling, heb ik niet eens moeten uithangen; ze liggen trouwens nog altijd in mijn auto. Zelfs zonder publiciteit, gewoon via mond-aan-mond reclame weet het publiek ons te vinden. Die negatieve connotaties leven dus vooral bij de theatermakers en de critici. Neem nu iemand als Arne Sierens, wat die maakt is eigenlijk ook een vorm van volkstheater. Alleen al de naam van zijn gezelschap, ‘Compagnie Cecilia’, spreekt boekdelen. Maar blijkbaar wil hij dat niet geweten hebben. Hij heeft in elk geval niet graag dat je dat zegt.”

Waar komt die bedenkelijke reputatie dan vandaan?

“Ik denk dat dat veel te maken heeft met onze geschiedenis waarin men ons als ‘onderdrukte bevolkingsgroep’ heeft willen ‘verheffen’. Maar men heeft die ‘volksverheffing’ zo opgevat dat het in de praktijk vooral neerkwam op bestrijden van al wat volks was. Dat werkt nu nog altijd door, het ‘volkse’ wordt nog altijd een beetje scheef bekeken en zoveel mogelijk weggemoffeld. En het komt ook door het heersende subsidiëringklimaat waarin het zoeken naar (vorm) vernieuwing overbenadrukt wordt. Of iets al dan niet vernieuwend is, lijkt wel

het belangrijkste criterium geworden om een voorstelling te beoordelen. En iedereen gaat daarin mee. In een dergelijk klimaat lijkt met volkstheater beginnen op een regressieve beweging. Maar dat hoeft helemaal niet zo te zijn. Het theater en de cultuur in het algemeen hebben trouwens altijd al baat gehad bij impulsen vanuit de volkscultuur. Kijk bijvoorbeeld naar wat iemand als Dario Fo gedaan heeft met de volkse traditie van de commedia dell’arte. En die heeft daarvoor zelfs een Nobelprijs gekregen.”

In de jaren zeventig hebt u zelf nog in stukken van Dario Fo gespeeld bij de ‘Internationale Nieuwe Scène’. Een gezelschap dat niet alleen het theater, maar ook de wereld wilde veranderen?

“Ja. Er werd toen nogal veel gesproken over ‘bewustwording’. Wij zouden met ons theater de mensen ‘bewustmaken’ en de bedoeling was dan dat de toeschouwers die door ons toedoen bewustgeworden waren vervolgens de wereld zouden veranderen. We waren nogal ambitieus in die dagen. En overmoedig. Zeker als je ziet hoe de samenleving in de jaren erna, vanaf de jaren tachtig, eigenlijk in compleet de tegenoverstelde richting van wat ons toen voor ogen stond geëvolueerd is. Had iemand ons in de jaren zeventig de opkomst van het yuppiedom, dat fanatiek geloven in de leugen van de welvaart, voorspeld, we zouden dat gewoon weggelachen hebben. Dat was toen voor ons onvoorstelbaar... Maar het is niet door Dario Fo dat ik mij voor volks-

theater ben gaan interesseren. Voor mij persoonlijk betekent het eerder een terugkeer naar mijn roots: mijn eerste kennismaking met theater was in de Minard, met Romain De Coninck en zijn ‘beren’ zoals hij zijn gezelschap noemde. Ik heb later, in de jaren zeventig, trouwens nog bij hem gespeeld. Ik ben dus na vele omzwervingen terug aanbeland waar het voor mij destijds allemaal begonnen is: in Gent, en bij het volkstoneel. In de jaren zestig had mijn vader een kapsalon bij Sint Jacobs. Ik heb dus de opkomst van de Gentse feesten van dichtbij meegemaakt. Daardoor bleek er ineens heel veel mogelijk. En dat zat al een beetje in dezelfde sfeer, weg van het eliteaire op zoek gaan naar andere dingen; naar dingen met een ziel. Zoals Walter De Buck die de negentiende-eeuwse volkszanger Karel Waeri terug in de belangstelling bracht. Ook bij hem zie je die revolutie, dat franke en hekelende sarcasme waarin ik mij wel herken.”

U hebt net een monoloog gespeeld gebaseerd op een novelle van Beckett, uw volgende productie is ook een monoloog en ook in het verleden hebt u al vaak monologen gespeeld...

“Dat ik al zo vaak monologen gespeeld heb is min of meer toevallig gekomen. Ook nu weer: Guido Van Meir kreeg zijn laatste stuk niet geproduceerd wegens te duur. En dan heeft hij ‘Wees gul met uw organen’ geschreven; een monoloog gebaseerd op zijn HUMO-typetje Cornelius Brakke. Die Corneel - columns zijn elk afzonderlijk eigenlijk al kleine monologen. Een monoloog is natuurlijk gemakkelijker en goedkoper te produceren en je hebt er niemand bij nodig; je kunt gewoon je eigen ding doen.”

Vaak zet u in die monologen ietwat verlopen personages op scène...

“Nu met Cornelius Brakke is dat minder het geval; dat is eerder een egotrippende betweter die zichzelf zeker geen mislukkeling zou vinden. En die zwerver in ‘Het Einde’ was ook meer een metafoor voor Beckett

zelf dan een echt personage; Beckett vond het makkelijker op die manier, via een omweg, iets over zichzelf te vertellen. Maar ik speel inderdaad vaak iets minder flitsende mensen, mensen die pech gehad hebben, die slecht behandeld zijn en voor wie het leven niet bepaald een feest is. Dergelijke personages staan haaks op de tijdsgeest en dat alleen al is voor mij al

een goede reden om ze te spelen. Tegenwoordig moet je absoluut een ‘winner’ zijn of je telt niet meer mee. Maar wat is dat dan, een winner? Volgens mij is dat een leugen; in wezen zijn we allemaal op de ene of andere manier losers. Alleen zal niet iedereen dat zomaar willen toegeven en kan de een het al wat beter verbergen dan de ander. Daarom wil ik mij profileren als loser en speel ik graag antihelden. Omdat die volgens mij het best de ‘condition humaine’ belichamen. De monologen van Erick Verpaele die ik gespeeld heb zijn daar een goed voorbeeld van. Verpaele beheerst de kunst om het aan de hand van de individuele tragiek van één persoon te hebben over de tragiek van de hele mensheid. En hij weet als geen ander die tragiek met humor te vermengen. Humor als wapen om verdriet te bevechten. Ik heb altijd graag met hem samengewerkt en ik zou hem graag weer tot schrijven bewegen.”

En ook hij heeft een voorkeur voor volkse personages.

“Ja. Maar het is uiteraard niet omdat je volkse personages opvoert dat je daardoor ook automatisch volkstheater maakt. Eric De Volder -met wie ik ook al heb samengewerkt- heeft het ook altijd over ‘gewone mensen’ en hun tragiek maar hij heeft daarvoor zijn eigen heel specifieke taal en vorm ontwikkeld en hij weigert mensen de pap in de mond te geven. Sommige mensen willen de inspanning die hij daarmee vraagt niet leveren en zo blijft de afstand soms te groot. Tijdens de laatste Gentse heb ik meegespeeld in een herneming van zijn ‘Achiël De Baere’ in de Minard en mensen verwachten daar, op die plaats en zeker tijdens de Gentse feesten iets anders. Daardoor verdwijnt bij sommigen de openheid en vervolgens zitten die zich vooral af te vragen ‘wadesda ier?’. Bij sommigen hé, want dat was zeker niet de algemene teneur.

Ik doe dus ook nog andere dingen. En ik ga dat blijven doen; het is zeker niet zo dat ik mij vanaf nu exclusief met volkstoneel zal bezighouden. Zo speel ik volgend jaar ook mee in een trilogie van Filip Vanluchene bij ‘De Tijd’. En ik doe enkele kleine bijrolletjes voor film en televisie. Als het geen te grote rollen zijn is dat altijd leuk. Want theater blijft voor mij het belangrijkste.”

Roel De Stoop

[‘WEES GUL MET UW ORGANEN’ IS MOMENTEEL OP TOURNEE. VOOR MEER INFO ZIE WWW.VERNIEUWDGENTSVOLKSTONEEL.BE](#)

column

Roet!

‘Ebde gij al een vreemden op nen velo gezien?’ vraagt de man die plots naast mij opdaagt en zich even vlug als roekeloos tot mij richt. Neen, hé, altijd met hun wagens, beantwoordt hij zelf de retorische vraag: Dat ze verdomme ook eens fietsen. Ontevreden met mijn geheven wenkbrauwen trapt hij door naar een volgend slachtoffer. Een keffertje geeuwt onverschillig in een mand vooraan zijn fiets. Het is een mooie autoloze zondag in september 2009 en ik stroom fietsend mee over de Gentse ringweg. Het uitzicht vanop het Keizersviaduct is al even verluchtend als de voelbare versnelling in de afdaling. Hopelijk ook voor de dolle fietser met het hondje in aanslag.

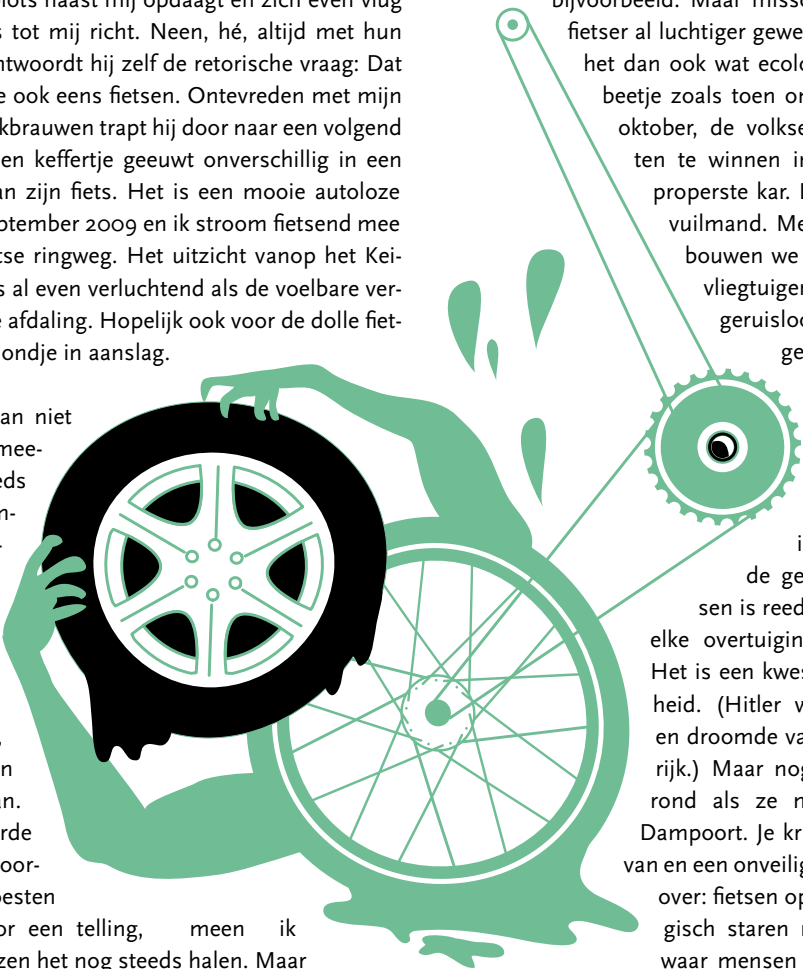
Wat ik de man niet

tijdig kon meedelen: Ja, reeds veel ‘vreemden’ op fietsen gezien, of toch op allerlei zelfaangedreven voertuigen, vooral in ‘den vreemde’, dan. (Neem de derde wereld bijvoorbeeld.) Moesten we gaan voor een telling, meen ik dat de Chinezen het nog steeds halen. Maar hij bedoelde de Turkse Gentenaren. Toegegeven, nog geen honderd jaar geleden liep het ten noorden van het Kuipke vol bruine gezichten, bruin van zon, roet en kolen, weinigen in een automobiel. Nu staan de nauwe arbeidersstraten vol aftandse en blinkend nieuwe bakken, waartussen peuters argeloos spelen. Woon je bij malchance in een ietwat bredere straat dan doopt men die al gauw om tot een test track. Turkse buurtbewoners boven een bepaalde leeftijd tref ik voornamelijk

te voet, bij de jongeren leeft een stevige autocultuur, hardnekkig, on(aan)gepast, nogal in contrast met de Gentse stadsplattegrond. Sjeezen op de ring en paraderen door de Sleepstraat, jonge heethoofden, bling-bling, u kent de clichés en de realiteiten. Maar, bon, ze zijn daarmee in wezen even onorigineel als zovele Johnny’s of Vladimirs te lande, of uw favoriete, 100% Vlaamse wielrenner in ‘t weekend, na de disco, na de dope. Sommigen hebben gewoon een bredere oprit, meestal buiten de stadskern. In Sint-Maartens-Latem

bijvoorbeeld. Maar misschien was de dolle fietser al luchtiger geweest moest iedereen het dan ook wat ecologischer doen. Een beetje zoals toen onze ministers, eind oktober, de volkse sympathie hoopen te winnen in een race om de properste kar. De roetbak naar de vuilmand. Met de schrootresten bouwen we misschien propere vliegtuigen om asielzoekers geruisloos thuis te brengen. De molen blijft draaien. Veel verandering vraagt om veel verkeer en je kunt niet voor alles treinen inzetten (leert ook de geschiedenis). Intussen is reeds lang duidelijk dat elke overtuiging ook groen kan. Het is een kwestie van duurzaamheid. (Hitler was een vegetariër en droomde van een duizendjarig rijk.) Maar nog razen mini-tanks rond als ze niet vastzitten aan Dampoort. Je krijgt er zo’n koppijn van en een onveilig gevoel. Blijft enkel over: fietsen op zondag en nostalgisch staren naar oude plaatjes waar mensen met hoeden flaneren op ruime avenues. Hoogstens een paardenkar. Ook: hopen dat ons tijdperk spoedig wordt afgesloten als dat van het grote, genocidair vervoer. O, ja, op de vergaderingen van Tienstien bent u steeds welkom. Er is echter weinig plaats voor uw wagen.

Seb C.

Dossier

‘Gent, Big in Creativity’ EEN EENZIJDIG INNOVATIEVERHAAL

60.000 studenten en 13 onderzoeksinstituten

gen. Ziedaar de rijkdom van de Gentse kennisregio volgens schepenen van Innovatie en

Werk Sofie Bracke (Open VLD). Kennis op

zich levert echter nog geen welvaart en jobs

op. Daarom ontwikkelde Gent een heus ste-

delijk innovatiebeleid, met de lancering van

het kennisplatform ‘Gent Big in Creativity’

in mei 2008 als parapedaardje. Ondanks de

nadruk op creativiteit blijft dit beleid eenzijdig

op technologie en de markt gericht.

Het Gentse innovatiebeleid werd nog op de sporen gezet door Sas Van Rouveroy, Bracke’s voorganger in het schepencollege. In zijn beleidsnota zette Van Rouveroy in op het omzetten van kennis in bruikbare producten en diensten en verbeterde productieprocessen, bijkomende ruimte voor innovatieve bedrijven en innovatie dicht bij de bevolking brengen. Van Rouveroy zette samen met de UGent en de Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij Oost-Vlaanderen het kennisplatform Gent BC, Gent Big in Creativity, op. Gent BC moet volgens manager Ann De Beuckelaer “een voorsprong op vlak van technologische kennis in de Gentse kennisregio uitbouwen”.

Te weinig academisch ondernemerschap

Uit een door de stad bestelde studie naar de sterktes en zwaktes van de Gentse kennisregio bleek dat Gent te weinig ‘academisch ondernemerschap’ kent. Uit het wetenschappelijk onderzoek aan de Gentse universiteit en hogescholen ontstaan een relatief beperkt aantal spin-off bedrijven. Al moet daar wel bij verteld worden dat de Gentse spin-off bedrijven meer mensen tewerk stellen dan die in de Leuvense regio, die voor Gent duidelijk als (concurrerend) referentiepunt geldt. Toch stijgt de werkgelegenheid in kennisintensieve sectoren in Gent weinig. In de hoogtechnologische dienstensectoren en financiële dienstverlening is er zelfs sprake van een daling. Typisch voor Gent is het gebrek aan specialisatie in de informatie- en communicatietechnologiesector en de grote afhankelijkheid van een klein aantal economische sectoren zoals de auto- en staalindustrie. Vervelend is volgens de studie ook de beperkte aanwezigheid van de farmaceutische sector in het Gentse, hoewel de biotech sector een voorbeeld is waarbij de spin-off activiteiten vanuit de UGent en het Vlaams Interuniversitair Instituut voor Biotechnologie de afgelopen jaren een sterke groei kende. Gent BC is mede opgericht om dergelijke ontwikkelingen te stimuleren.

Ondernemers en onderzoekers samen op café

Om het academische en technologisch ondernemerschap te stimuleren en de Gentse kennisregio te promoten in binnen- en buitenland werd in mei 2008 Gent BC gelanceerd. Gent BC telt twee voltijdse en één halftijdse werknemer. Gent BC manager Ann De Beuckelaer vertelt enthousiast over de ‘business cafés’ die ze iedere maand op een andere locatie organiseren en waar onderzoekers en ondernemers kunnen netwerken: “componist Dirk Brossé vertelde ons hoe hij creatief aan de slag gaat en hoe hij dit combineert met het leiden van een team als dirigent, terwijl Alain De Taeye van Tele Atlas ons uitlegde hoe zijn bedrijf ‘social communities’ van gebruikers inschakelt om hun kaarten continu te updaten”. Gevraagd naar hoe de sponsors de resultaten van Gent BC zullen beoordelen, stelt De Beuckelaer dat het de bedoeling is dat het platform zelfbedruipend wordt. “Er zijn nu geen streefcijfers vastgelegd”, zegt ze, “maar uit ervaring weet ik dat het enkele jaren duurt vooraleer er economische resultaten meetbaar zijn”. Zelf streeft De Beuckelaer tegen eind 2010 naar een 200 tal leden.

Een andere academische cultuur

Ook binnen de universiteit wordt aan ‘academisch ondernemerschap’ gewerkt. UGent Tech Transfer werd in het begin van dit decennium opgericht onder impuls van de toenmalige rector André De Leenheer. Volgens Marc Zabeau, sinds 2008 algemeen beheerder van Tech Transfer, was dit een belangrijk keerpunt voor de UGent: “de academische cultuur is bij ons lang gericht geweest op fundamentele kennis, maar als ‘apotheker’ was De Leenheer vertrouwd

met toegepast onderzoek en samenwerking met de farmaceutische industrie”. In 2008 onderging Tech Transfer een doorstart. De UGent stelde een twintigtal ‘technologieontwikkelaars’ aan. Die werken in een bepaalde onderzoeksgroep en gaan actief op zoek naar commercialiseerbare toepassingen. Tech Transfer helpt de initiële financiële risico’s dragen, helpt met het aanvragen van patenten en begeleidt de doorgaans jonge academici bij het opstarten van spin-off bedrijven.

Een internationale school voor Gent

De stad Gent heeft nog meer plannen op stapel staan om de Gentse kennisregio te promoten. “We maken promotiemateriaal dat specifiek op buitenlandse onderzoekers en kenniswerkers gericht is”, vertelt schepenen Bracke ons. Het stadsbestuur denkt er bovendien aan om een internationaal georiënteerde school uit te bouwen voor de kinderen van buitenlandse kenniswerkers en ondernemers. In Antwerpen en Brussel bestaan al dergelijke scholen, maar die zijn volgens het schepencollege duur en elitair. “Wij willen die internationale school lokaal inbedden, minder duur en meer toegankelijk maken”, zegt schepenen Bracke. “Vandaar dat we als stadsbestuur de internationale school mee wensen te realiseren”. De school is in ieder geval een lange termijn verhaal en zal er morgen nog niet staan. Allemaal goed en wel, die Gentse kennisregio, maar zal iedere Gentenaar hier wel bij varen. Sociale wetenschappers wezen er al meermaals op dat er een nieuwe breuklijn ontstaat in onze samenleving, een breuklijn tussen laag- en hogeschoolden. Zal die kenniseconomie niet vooral ten goede komen aan de hogeschoolden? De analyse van de sterktes en de zwaktes van de Gentse kennisregio toont in ieder geval aan dat de sociale ongelijkheid in Gent toeneemt. Mil Kooyman, vertegenwoordiger van het

ABVV in de Raad van Bestuur van de UGent, erkent dat de sociale ongelijkheid toeneemt,

maar is categoriek: “ook in de kenniseconomie is er werk voor laaggeschoolden”. Hoogtechnologische bedrijven hebben net zo goed nood aan een kuis- en onderhoudsploeg, catering, secretariaat, enzovoort. Schepenen Bracke is dezelfde mening toegedaan, maar stelt ook dat “innovatie niet voor iedere groep in de samenleving een oplossing is. Vandaar dat wij met Gent Stad in Werking een specifiek beleid voor verschillende kansengroepen ontwikkelen”.

Wanneer kennisplatform voor sociale innovatie?

Of dit Gentse innovatiebeleid toch niet wat eenzijdig op technologische en marktgerichte innovatie gericht is, wil ik weten. Wat met creatieve oplossingen voor de vele maatschappelijke problemen in Gent en daarbuiten? Verdient dit ook geen kennisplatform waar wetenschappers en maatschappelijke actoren elkaar kunnen ontmoeten en kennis en ervaringen uitwisselen? Gent BC manager Ann De Beuckelaer fietst handig om de vraag heen: “sociale problemen moeten opgelost worden, want ze maken Gentminder aantrekkelijk. Het is belangrijk dat Gent een goed imago heeft”.

Een gelijkaardig antwoord bij Marc Zabeau, general manager van UGent Tech Transfer: “De huidige kennis- en innovatiegedreven economie dwingt de universiteit om haar missie te herzien en een actieve speler te worden in de economische ontwikkeling”. Volgens Zabeau houdt dit in dat “toegepast onderzoek de centrale activiteit van universiteiten wordt en de financiële stromen binnen de universiteit meer en meer economisch gestuurd zullen worden”. Zabeau wil zich niet uitspreken over de relevantie van de sociale wetenschappen, maar stuurt aan op “een

bijkomend accent in de harde wetenschappen, die meer economisch gericht moeten zijn”.

Een creatiever antwoord krijgen we van ABVV’er Mil Kooyman. Hij is één van de tien vertegenwoordigers van de ‘externe geledingen’ in de Raad van Bestuur van UGent (vakbonden, werkgeversorganisaties en politieke wereld). Zij moeten de maatschappij binnenbrengen in het universitair beleid en de universiteit een venster op de wereld bieden. Kooyman heeft oog voor de economische rol van de universiteit en erkent het belang van spin-off bedrijven en technologische innovatie die nieuwe jobs en economische welvaart creëert. Maar hij ziet ook wel iets in sociale innovatie. Hij verwijst naar professor Marleen Temmerman en haar Internationaal Centrum voor Reproductieve Gezondheid (dat ook in Afrika erg actief is) waar kennis met een grote maatschappelijke meerwaarde geproduceerd wordt. Ook professor Huisartseneeskunde Jan De Maeseneer levert maatschappelijk erg verdienstelijk werk. Hij is een autoriteit in de eerstelijnsgezondheidszorg en medestichter van de wijkgezondheidscentra, waar medische problemen in hun bredere maatschappelijke context gezien worden en medische hulp

en gemeenschapswerk aan elkaar gekoppeld worden. Tot slot verwijst Kooyman naar het onderzoek naar vakbonden aan de vakgroep

politieke wetenschappen die voor zijn organisatie erg nuttig is.

Schepenen Sofie Bracke geeft toe dat het Gentse innovatiebeleid vooral economisch gericht is. “Als verzachtende omstandigheid voer ik aan dat het Gentse innovatiebeleid nog maar twee jaar bestaat en met heel beperkte middelen werkt, namelijk 260.000 Euro per jaar”. Ze ziet het als “een uitdaging om innovatie uit de technologische sfeer te halen en ten dienste te stellen van het hele stadsbeleid”. “Deze legislatuur zal er weinig veranderen aan de economische focus”, geeft ze nog mee, maar

“ik wil een verbreding van het innovatieverhaal wel bestuderen en dit in een volgende legislatuur verder uitwerken”. Stof tot nadenken (en mobilisatie?) voor de vele creatieve maatschappelijke actoren in het Gentse.

Stijn Oosterlynck

ARMOEDE EN DE KUNST VAN HET OVERLEVEN

Polymnia is naast één van de negen muzen en begeleidsters van Apollo ook een Brusselse vzw die sinds een kwarteeuw alternatieve stadswandelingen organiseert. Opgeleide gidsen bieden thematische stadswandelingen aan rond historische feiten en bezienswaardigheden, culinaire aangelegenheden en Brusselse anekdotes. Naast de homo-, de chocolade-, de multi-culturele- en vele andere wandelingen, kan je bij Polymnia ook terecht voor de daklozenwandeling 'Armoede en de kunst van het overleven'.

Ongetwijfeld is dit merkwaardige initiatief gekomen met de beste bedoelingen, maar deze daklozenwandeling roept toch ook enkele bedenkingen op. Deze bedenkingen zijn ook van toepassing op de andere sociale wandelingen zoals de multiculturele wandeling waar we volgens Polymnia de kans krijgen om 'de cultuur van onze Marokkaanse, Turkse of zwarte medeburger' beter te leren kennen.

Maar waarover gaat het? Sonja De Smedt, oprichtster van Polymnia, zegt over het ontstaan van de wandeling: "Toeristen stelden me steeds meer vragen over al die daklozen op straat: 'Waar eten ze, waar slapen ze, hoe doen ze dat met persoonlijke hygiëne?' Ik kende de antwoorden niet. Dus ging ik ze zoeken bij de daklozen zelf, eigenlijk al met het idee dat zij de gidsen moesten worden van een daklozenwandeling." Vanuit een kritiek op de armoede in onze luxemaatschappij wil de wandeling mensen leren hoe klein de stap is van een regulier leven naar dakloosheid. Polymnia kondigt de wandeling aan als volgt:

"Daklozen geven ons een inblik in hun leven. De problematiek van de marginalen op straat wordt behandeld. Ook zaken die verzwegen worden om de overlevingscultuur in stand te houden worden aangehaald en clichés over daklozen worden verbroken. Hoe en waarom kwamen ze in zo'n toestand terecht? De wandeling wordt gegidst door een gids die de historische omkadering behandelt en linken legt met vroeger en nu. Hij vormt een tandem met een dakloze als co-gids die vertelt over zijn leven op straat. We lopen langs sociale restaurants, dienstencentra en opvanghuizen."

De wandeling start aan het centraal station en leidt onder meer langs de kloosterdouches voor daklozen, langs de opvanghuizen en langs de plaatsen voor voedselbedeling, en eindigt in een opvangcentrum aan de vlooiemarkt. Voornamelijk scholen, culturele groepen, welgestelde serviceclubs, opleidingscentra voor sociale werkers en groepen van de Europese Commissie nemen regelmatig deel aan de daklozenwandeling. Polymnia heeft hiervoor het vertrouwen gewonnen van vier Brusselse daklozen en hen een drie maand durende opleiding tot alternatieve stadsgids aangeboden.

hulpbehoevende marginalen?

Op de kritiek dat men, door het opzetten van dergelijke wandelingen, van daklozen een toeristische attractie maakt wijst Polymnia veelal naar de deontologie van het gidsen, m.n. de respectvolle manier waarop de wandelingen gebeuren, de mogelijkheid om de wandeling af te breken als het te gortig wordt

(wat regelmatig bleek te gebeuren) en op de positieve consequenties voor de vier daklozengidsen. Een fundamentele verantwoording van haar aanbod blijft uit.

"De keuze voor een daklozenwandeling wordt hopelijk gemaakt met andere intenties dan de keuze voor een chocoladewandeling"

De keuze voor een daklozenwandeling wordt hopelijk gemaakt met andere intenties dan de keuze voor een chocoladewandeling.

In het beste geval maakt men de keuze vanuit een vorm van sociale bezorgdheid en/of vanuit de intentie om groepen te sensibiliseren rond de armoedeproblematiek. Het spijtige is dat men de daklozen eens te meer benaderd vanuit hun eigen individueel falen en hierdoor hun maatschappelijke kwetsbaarheid versterkt. De kunst van het overleven wordt herleid tot de kunst om beroep te doen op sociale voorzieningen. Het beeld van de hulpbehoevende marginaal wordt op deze manier niet enkel bij de toeristen versterkt. Ook de mensen die beroep doen op sociale restaurants, dienstencentra en opvanghuizen worden hier telkens weer mee geconfronteerd wanneer een groep toeristen (hopelijk zonder fototoestel) hun hulpvraag onderbreekt.

De rondleidingen worden op privé-initiatief opgezet. Zonder uitgesproken reflectie of visie op de sociale interventies binnen het cultureel aanbod kunnen deze

goedbedoelde rondleidingen ongewenste contraproductieve gevolgen hebben. Buiten de vier dakloze gidsen heeft niemand die in armoede leeft of dakloos is baat bij een dergelijk aanbod. Integendeel, doordat het beeld van de hulpbehoevende marginaal bij de brede bevolking wordt versterkt, kan dit aanbod een voedingsbodem zijn voor een sociaal en politiek beleid die de segregatie van daklozen impliciet in de hand werkt.

Waarom geen interventie bedenken die mensen in armoede vanuit hun eigen krachten, als mens benadert, een interventie die daklozen en rijken in Brussel samenbrengt en versterkende gevolgen heeft voor beide groepen? We kunnen onze verbeelding nog verder laten werken en een toeristische wandeling bedenken doorheen verschillende instituties die armoede in de hand werken. Als ik de keuze zou hebben zou ik liever dan de daklozen zelf, de mensen die de macht hebben om het armoedeprobleem te voorkomen als aapjes in een kooi willen bewonderen.

Joachim Ben Yakoub

MEER INFO:
WWW.POLYMNIA.BE

1904, STEENWEG OP DENDERMONDE

Ik wil hem niet eens zien. Als een walsinstructeur, een ontsnapte clown zwiept hij over het voetpad, de weg-beschrijving die een klerk hem meegaf nog kreukeloos in zijn analfabete, vragende handen. Een zigeuner, gok ik. Met die kleur zie je nooit of ze ongewassen zijn dan wel thuis aan de verkeerde kant van de Karpaten. Zijn kaken zien groen van het botte scheren. Net onder de kin is wat bloed gestold tot een naaktslak. Hij groet. Ik sla als hij me durft aan te raken. Grijp hem direct bij de keel als hij me bij de mouw pakt zoals die schooier altijd na de kerk op zondag. Draai je om! Ga weg! Nee, ik kan geen tabak missen.

Moeder zou gescholden hebben. Zat ze in de tram aan het raam en zag ze er een lopen, dan stond ze gewoon op en schreeuwde door het deurgat. En de kaartjesknipper maar lachen. Die keren ging ik plat op de bank tot we de hoek om waren.

Een seconde meen ik mijn naam te horen. Het was 'pardon' in zijn vet accent. Hij heeft me ermee tot stilstand gekregen. Ik wil hem niet aanhoren maar ik luis-ter. De opvang zou hier in de buurt moeten zijn. Hij heeft honger en ze hebben soep beloofd. Hij spreekt van tenten. Ik wil de schouders ophalen. Hem wegsturen. Ook na veertien jaar is dit mijn stad nog niet. Tuurlijk ken ik de wegels tussen het erfgoed van de rijke families en de armsten die een plek kregen toegewezen, heb ik ooit wel willen kamers huren waar ik feitelijk niets te zoeken had. Ik heb riolen gestoken en kasseien gelegd. Ik ken kilometers. maar vraag me geen straatnamen. Op een dag vertrek ik hier als inwijkeling.

Net als jij, jongen. Eens mijn lijfrente wordt uitbetaald, ga ik terug naar het park van mijn jeugd en de eindige buurten.

Hij verstaat me niet. Ze verstaan je nooit.

Ik stuur hem recht vooruit. Zijn blaadje flappert in de goede richtingmaar hij beweegt niet. Het opgestoven zand van de werven knijpt me een oogdicht. Geloof me: in tien jaar wordt dit dorp een zoveelste wijk van de stad. Voorbij de warenhuizen, op de velden verderop worden alle dagen sukkelaars geholpen in naam van de burgemeester. Ik heb ze er nog in dikke rijen zien staan. Toen ik aankwam, keek niemand om – mocht je blij zijn als je niet opgepakt werd voor landloperij. Maar gauw nu! Ik toon het uur op de kerktoren. De lantaarnman doet al de ronde. Ik raak zijn schouder aan. Hij gaat. Ik probeer hem niet na te kijken. Het is spijtig. Iemand zo jong die al wat scheef loopt. Niet mijn miserabele vader wandelt daar weg, niet mijn broer die ook die leeftijd had of het Lam in vermomming. Gewoon een gekregen jas. Ik weet het niet. Ik weet het ook niet.

Jelle Joseph

DE BOTSING DER CAPSULAIRE BESCHAVINGEN

De stad volgens Lieven De Cauter

Lieven De Cauter is een activistische essay-ist die woont en werkt in Brussel. In 2009 verscheen de derde druk van zijn boek “De capsulaire beschaving”, een millennium-boek waarin hij zijn dystopische, sciencefictionachtige visie op de stad en de samenleving geeft. Nu blijkt dat de science fiction realiteit is geworden, werd het hoog tijd voor een gesprek

Je bent kunsthistoricus en filosoof, vanwaar kwam de interesse voor architectuur en urbanisme?
Lieven De Cauter: “De mens is van nature een architecturaal wezen. Architectuur is de meest sociale, politieke, antropologische en publieke van alle kunsten. Andere kunsten spelen zich af binnen een afgesloten, private ruimte zoals een museum, een galerie of een schrijverskamer. Architectuur daarentegen maakt de stad en het landschap. Dat publieke aspect heeft me altijd sterk gefascineerd. Maar het is de literatuur die mij op bijna natuurlijke wijze bij de stad heeft gebracht. Het begon toen ik 17 was met Baudelaire. ‘Les fleurs du mal’ en ‘Petits

poèmes en prose ou Le Spleen de Paris’ hebben een zeer grote indruk op mij nagelaten. Ik herinner me nog dat ik op schoolreis naar Parijs, als 17 jarige dweper, in de metro citaten van Baudelaire scandeerde. Via Baudelaire kwam ik uit bij Walter Benjamin, die in een postuum uitgebracht werk een zeer kernachtige visie formuleerde op de moderne metropool.”

Wat bedoel je met de term capsulaire beschaving?
“De term ‘capsularisering’ komt van de Nederlandse filosoof René Boomkens en beschrijft een samenleving waar een evacuatie van het publieke domein plaatsvindt. In een capsulaire samenleving voelt iedereen de drang om zich af te schermen van de werkelijkheid en zich terug te trekken in architecturale safehavens. De actuele architectuur functioneert als een soort ruimtecapsule waarbinnen een artificiële sfeer wordt gecreëerd en die het contact met de externe werkelijkheid tot een minimum herleidt... ik denk aan de wolkenkrabber, het vluchtelingenkamp, het winkelcentrum, de gated community of het themapark. Deze capsularisering heeft me de eerste keer gefraspeerd en gechoqueerd in 1998, toen ik in de krant las over de bouw van de muur in de Spaans-Marokkaanse exclaves Ceuta en Melilla. Deze gigantische muur, dit IJzeren Gordijn zeg maar, werd gebouwd om illegale migratie vanuit Afrika tegen te gaan. Het is het architecturaal symbool bij uitstek van Fort Europa. Ik heb deze muur geselecteerd voor de Jan Hagelprijs 1998,

als cultuurmonument van het jaar. Misschien wat cynisch, maar ik wilde de Muur van Ceuta en Melilla in eerste instantie onder de aandacht brengen. Zo weinig mensen weten wat er daar gaande is. Als belastingsbetaler betalen we er nochtans allemaal aan mee. Ik ben me dan beginnen afvragen: Hoe ziet de beschaving eruit die dit soort muren en andere architecturale monsters nodig heeft om te overleven? Wat zegt dit over onze wereld?”

Wat triggert deze mechanismen van insluiting, afsluiting en uitsluiting?
“Er zijn verschillende logica’s die op een perverse manier op elkaar inwerken. Au fond is de mens een naakt wezen dat zich moet bedekken en beschermen om te overleven, of het nu via grotten, harnassen, kleren, auto’s, architectuur of computerschermen is. Daarnaast is er een technologische logica die stelt dat hoe sneller we leven, hoe meer capsules er nodig zijn om ons te beschermen. Er is uiteraard een economische logica waarbij meer dualisering tot meer capsularisering leidt. Een stijgend aantal krottenwijken zal automatisch leiden tot een stijgend aantal gated communities. Het neoliberale kapitalisme is hier in grote mate verantwoordelijk voor. Tenslotte wordt er ook een cultuur van permanente catastrofe gecreëerd. Zowel op ecologisch, cultureel, intercultureel, demografisch als sociaal vlak stevenen we af op een apocalyptisch scenario. Deze éénnentwintigste-eeuwse explosieve cocktail van rampen, die met vaak wetenschappelijke zekerheid op ons afkomen, zorgt ervoor dat de mens zich wil afschermen en capsulariseren.”

Wat zijn de gevolgen van deze capsularisering voor de stedelijke publieke ruimte?
“Deze verburchting is uiteraard nefast voor de openbare ruimte in de stad, maar toch is er sprake van een aantal contradictorische fenomenen. Enerzijds vindt er een capsularisering plaats, anderzijds zien we de stad ook uitgroeien tot nieuwe toeristische pleisterplek. Elke stad wil de nieuwe ultieme citytrip-bestemming worden. Deze tendens naar citymarketing gaat op een manier radicaal in tegen de tendens naar capsularisering. Brussel is bijvoorbeeld nog nooit zo ‘publiek’ geweest. De stad wordt opnieuw gebruikt, opnieuw toegankelijk door wat ik de ‘nieuwe massa’ noem. Deze tendens kan ik alleen maar toejuichen. Er is nog nooit zoveel plezier en pret beleefd in de publieke ruimte, maar tegelijkertijd zet de spektakelmaatschappij zich op ongeziene wijze verder.”

In uw boek pleit u er voor het begrip ‘maakbaarheid’ te rehabiliteren, u spreekt van een relatieve maakbaarheid. Wat bedoelt u hiermee?
“We maken en hermaken de wereld voortdurend, maar toch hangt er over het woord maakbaarheid een soort van paternalistische sluier. Het begrip is verbrand, uiteraard door de herinnering aan de terreur van de communistische en fascistische samenlevingen. Deze totalitaire interpretaties van de maakbare samenleving mogen we niet zomaar vergeten. Daarom spreek ik van relatieve maakbaarheid en niet van totale maakbaarheid. Een niet-maakbare samenleving is onmogelijk. In onze tijd

“De hedendaagse stad wordt gedomineerd door marketeers, ontwikkelaars, managers en public-private partners. Die hebben geen utopisch, maar eerder een dystopisch project voor ogen”

van overbevolking en global warming is uitgaan van een niet-maakbare samenleving geen optie! En toch lijken we de wil en de kracht te zijn verloren om de wereld structureel te veranderen. Er rest ons alleen nog een nostalgische gedachte. Misschien zijn we wel te laat om nog een alternatief te formuleren. Wist je trouwens dat het begrip maakbaarheid niet voorkomt in andere talen. In het Engels heeft men het over social engineering, maar verder dan dat komen we niet. Dit zegt al genoeg.”

En op het niveau van de stad, is een maakbare stad mogelijk?
“Vandaag lijkt alleen de neoliberale maakbaarheid een realiteit op het niveau van de stad. De hedendaagse stad wordt gedomineerd door marketeers, ontwikkelaars, managers en public-private partners. Die hebben geen utopisch, maar eerder een dystopisch project voor ogen. Dit heeft nog weinig met politieke visie te maken, maar met winst. Een stad wordt niet gebouwd door winst, maar door visie!”

Wat is de plaats van een utopie in onze samenleving?
“We moeten het woord utopie eerst ontsmetten voor we er kunnen over praten en mee werken. De communistische en fascistische utopie is zeer nefast gebleken. Als de utopie wordt geconcretiseerd wordt het vaak een perversie. De diagnose is vaak wel juist, maar de therapie deugt niet. Ik beschouw utopie, in haar niet-materiële en niet-ruimtelijke vorm, eerder als een kritische attitude; als een inspiratiebron voor de eeuwige aanklacht. Hierbij ga ik ervan uit dat de werkelijke utopie nooit kan plaatsvinden, maar de utopische impuls inspireert mij om nee te zeggen tegen de wereld zoals die nu is: nee tegen global warming, nee tegen neoliberalisme, nee tegen extreem rechts! De geschiedenis leert mij dat de welvaartstaat het beste is wat de mensheid in de wereldgeschiedenis heeft geproduceerd. Ik kan mij persoonlijk geen maatschappij inbeelden waar het beter leven is. Dit is de gerealiseerde utopie. Misschien zijn we, zoals Baudrillard dat stelt, de utopie gepasseerd en leven we in het hiernamaals van de utopie.”

Wat is de plaats van een urbanist of architect in dit alles? Moet hij/zij zich neerleggen bij het doemscenario van Rem Koolhaas die stelt dat een urbanist ‘has to accept what exists’?
“Ik wil de stelling van Koolhaas absoluut niet onderschrijven, maar ik stel wel vast dat architecturaal activisme zeer zeldzaam geworden is. Ik vind echter niet dat de urbanist een louter politieke rol moet vervullen. Evenmin als ik vind dat de architect een speelbal van het globale kapitaal moet worden. De architect moet zich in de drie sferen kunnen begeven. Hij moet zowel de politieke (publieke) als de economische (private) en de culturele snaar kunnen bescapen. Hij moet dus met andere woorden zowel parlementen als kantoren en musea kunnen ontwerpen. De architectuur is de huid van de mens, dus de architect moet ruimtes maken die de mens in zijn volledigheid benadert. Hij moet dus een soort van all rounder zijn.”

U spreekt doorheen uw boek over ‘architecturale eilanden van moderniteit’ waarin mensen zich terugtrekken. U noemt onder andere de gated community, het themapark, het winkelcentrum en ook het atrium. Waarom het atrium?
“Het atrium is het architecturaal element bij uitstek van de neoliberale, revanchistische stad. Het is de afgesloten openbare ruimte. Het is een plein zonder een plein te moeten zijn. Men waant zich in een openbare ruimte, maar men wordt omringd door zichtbare en onzichtbare security-mechanismen. Elk atrium wordt hierdoor automatisch een privé-ruimte die bewaakt wordt. In die zin wordt het een allegorische ruimte voor de capsulaire beschaving. Denk maar aan het Zuid in Gent, een gigantisch atriumgebouw dat de stad volledig de rug toekent en een soort van all-in bestemming wordt. Een atrium creëert altijd een vals gevoel van openbaarheid.”

Is er een architecturaal element dat hier de tegenhanger van vormt?
De trappen van de Beurs in Brussel natuurlijk. Dit moet veruit de meest politieke ruimte van België zijn. Het is een genot om dit politiek theater te observeren...

Siggie Vertommen

Kasseien versus asfalt

Het zijn niet altijd netelige politieke kwesties waar de Raad van State zich over buigt.

Soms wordt er over meer alledaagse zaken recht gesproken. Of er in de Muide asfalt of kasseien komen bijvoorbeeld. Dat blijkt een lastige vraag die een bitsig juridisch steekspel uitgelokt heeft tussen de stad Gent en enkele bewoners.

“Twee jaar. Zolang ligt onze straat er al zo bij. Geen beweging te zien.” De Voorhavenlaan en de Londenstraat liggen er inderdaad wat verzopen bij. De stoep is er al, maar de weg ontbreekt. Diepe plassen, dat wel. “Van de ene dag op de andere zijn ze gestopt met werken”, getuigt een buurtbewoner. “Zelfs de afbakenlinten en de piketten hadden ze laten staan. Die zijn ze later komen weghalen zodat we tenminste weer doorkonden.” Al lijkt een 4x4 daar voorlopig geschikt voor dan een personenwagen, laat staan een fiets. “We begrijpen de frustratie van de buurt volledig”, klinkt het op het kabinet van Schepen van Openbare Werken Martine De Regge. “Geregeld krijgen we klachten. En terecht. Maar we mogen er geen vinger naar uitsteken volgens de Raad van State. Het is ons zelfs niet toegestaan tijdelijke bestrating te leggen.”

Oorspronkelijk was het de bedoeling om in zowel de Voorhavenlaan als de Londenstraat enkel kasseien te leggen. Tijdens de planningsfase werd er een klankbordgroep opgericht om te peilen naar de mening van de buurt. In eerste instantie leek het dat men kasseien wel zag zitten. Maar een infovergadering van de stad Gent vlak voor de aanvang van de werken maakte duidelijk dat niet alle buurtbewoners gewonnen waren voor dit idee. Er was de vrees dat

kasseien voor extra lawaai- en trillingshinder zouden zorgen. Een petitie tegen kasseien deed de ronde, en niet zonder resultaat. “Op het kabinet Openbare Werken konden we ons wel vinden in de argumenten van de bewoners. Bovendien zal het ganse stadsvernieuwingsproject aan de Voorhaven sowieso voor extra verkeer in de buurt zorgen, en dus meer kans op lawaaihinder. “Maar enkel asfalt zagen we ook niet zitten”, vertelt Nancy Verbeeck, kabinetsmedewerker

van schepen De Regge. Dus werden de plannen aangepast, hoewel de werken al begonnen waren. Op de stoep en de parkeerplaatsen zouden kasseien komen, net als op de kruispunten. Die laatste krijgen daarmee een functie als verkeersremmers. De rest zou worden geasfalteerd. De heraanleg van de Voor-

havenlaan en de Londenstraat kadert in een breder stadsontwikkelingsproject. Bedoeling is om de industriële site aan het Voorhavendok volledig in een nieuw kleedje te steken. Het uithangbord van het project ‘De Nieuwe Voorhaven’ is de renovatie en herbestemming van de loodsen langs de kade. Twee van de drie loodsen worden via een publiek-private samenwerking omgebouwd tot lofts en kantoren. De projectontwikkelaars van dienst willen vooral zogenoemde creatieve bedrijven uit de IT en de grafische sector aantrekken. In de derde loods was eerst een outletcentrum gepland. Omstreden, want het verkeer dat een dergelijk winkelcentrum met zich mee brengt zou de Muide volledig doen dichtslibben. En de buurt staat al niet bekend om zijn vlotte bereikbaarheid. De nieuwe Handelsdokbrug moest een oplossing bieden, maar komt er voorlopig niet. Exit outletcentrum. Een

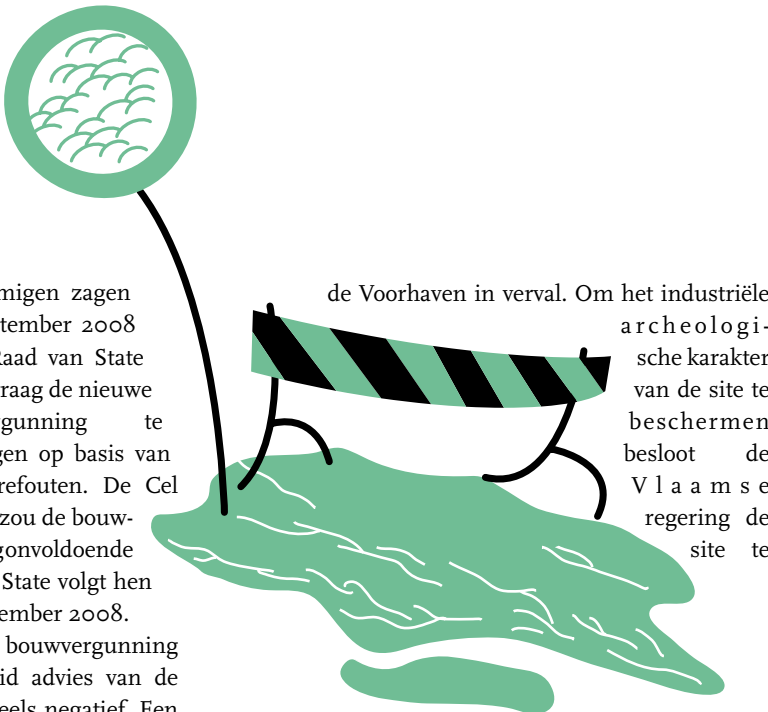
niet iedereen was tevreden. Sommigen zagen toch liever overal kasseien. In september 2008 trekken twee bewoners naar de Raad van State met de vraag de nieuwe bouwvergunning te vernietigen op basis van procedurefouten. De Cel Erfgoed zou de bouw-aanvraag onvoldoende

gemotiveerd hebben. De Raad van State volgt hen daarin en legt de werken stil in december 2008. De stad Gent vraagt een nieuwe bouwvergunning aan, deze keer met een uitgebreid advies van de Cel Erfgoed. Alleen is dat advies deels negatief. Een deel van de Voorhavenlaan en de Londenstraat zijn immers beschermd als stadszicht. Na een nieuwe klacht uit de buurt bij de Raad van State wordt ook deze bouwvergunning vernietigd. De impasse is compleet. “Het klopt dat onze tweede bouwvergunning op basis van historische argumenten geschorst is. Maar hoever kan je terug gaan? Vroeger lag er rond de loodsen enkel aangestampte aarde. Ik veronderstel dat niemand daarop zit te wachten”, legt Nancy Verbeeck uit.

nieuwe bestemming voor loods 20 is er nog niet. Het compromis over de bestrating leek tegemoet te komen aan de verzuchtingen van de buurt. Maar

van de wereldtentoonstelling van 1883 te verpatsten om delen van de loodsen op te trekken. Naarmate de haven steeds verder buiten Gent kwam te liggen raakte

de Voorhaven in verval. Om het industriële archeologische karakter van de site te beschermen besloot de Vlaamse regering de site te

beschermen als waardevol stadszicht. Het is dit besluit dat aan de basis ligt van de beslissing van de Raad van State. Alleen is het beschermingsbesluit helemaal niet duidelijk. Het vermeldt het behoud van de ‘specifieke bestrating’, maar

ironisch genoeg lag er op dat moment asfalt. In de jaren tachtig had men, naar gewoonte van die tijd, gewoon een laag asfalt over de kasseien gelegd. De nieuwe bouwvergunning voorziet dus eigenlijk meer kasseien dan vroeger. Zorgt de kwestie voor verdeeldheid in de buurt? “Niet echt,” vertelt een buurtbewoner. “Iedereen wil asfalt. Enkel de mensen achter de rechtszaak zien kasseien zitten. Het lijkt hier een rustige buurt, maar er is hier meer verkeer dan je denkt. Als dat allemaal over die kasseien moet... Maar als de stad verplicht wordt kasseien te leggen, dat ze die dan in godsnaam leggen. Alles is beter dan nu. Mijn auto wassen doe ik al lang niet meer. Dat heeft geen enkele zin. Maar me er druk over maken ook niet. Van de stad horen we niets, dus ik verwacht dat er niet snel iets gaat veranderen.” Nancy Verbeeck van het kabinet Openbare Werken kan zich vinden in de kritiek van de buurt. “Maar alles zit muurvast. Toen Studio Brussel vorig jaar Music for Life organiseerde, verzonden de mensen van de Voorhaven hun eigen campagne, Asfalt for Life. Het is nu alweer Music for Life en de affiches hangen er nog. Maar het doemscenario van een jarenlange procedure voor de Raad van State is voor ons onaanvaardbaar”.

Toon Lambrechts

Sluiterijd
Gent dankt er zijn welvaart aan, maar heeft hem uit de stad gebannen. De echte zeehaven is in de loop der jaren steeds meer naar het noorden opgeschoven richting Terneuzen . Hier geen kenniseco-
nomie maar ouderwetse industrie, zeesche-
pen en meeuwen, veel meeuwen.

De buren van de abdij

Sinds 2007 houden de ‘Buren van de Abdij’

op vrijwillige basis de jarenlang gesloten

ruïnes van de Sint-Baafsabdij open voor

het publiek. Tienstiens sprak met John

Vandaele, één van de initiatiefnemers.

De ruïne van de oude Sint-Baafsabdij, aan de overkant van de Schelde aan het van Eyckzwembad, blijft een van de meest idyllische plekken van de stad. Samen met de Sint-Pietersabdij vormt Sint-Baafs bovendien de historische kern van waaruit later de stad Gent zou groeien. Toch bleef de site jarenlang ontoegankelijk voor het publiek, omdat de stad hier simpelweg geen personeel voor had.

Een aantal buurtbewoners zagen op een zonnige zondag evenwel het licht, in het voorportaal van een kerk nog wel: als ze nu eens zelf die abdij openhielden? Al snel vonden de initiatiefnemers voldoende vrijwilligers in de buurt om de site op regelmatige basis op zondagnamiddag open te houden. De Buren van de Abdij waren geboren.

‘De groep vrijwilligers is heel divers’, vertelt John Vandaele, bezieler van het eerste uur: ‘Je hoeft geen historicus te zijn om een abdij open te houden. Ieder doet dat op zijn manier en dat is onze sterkte. Voor elke taak is er wel iemand. Zo hebben we al een website, een kinderprogramma en -niet onbelangrijk- er zijn mensen die op zoek gaan naar nieuwe subsidies’. Iedereen die zin heeft om mee te doen kan lid worden. Het jongste lid is tien en het oudste zeventig.

De Turken komen!

De buren beperken zich al lang niet meer tot het loutere openstellen van de abdij. Een veelheid aan activiteiten kreeg snel vorm, van paaseieren rapen tot concerten en debatten. De buren proberen er wel altijd voor te zorgen de eigenheid van de abdij respecteren. John: “Het blijft een plaats van rust en contemplatie. Het kan niet de bedoeling zijn massasppektakels te organiseren. De ruïnes kunnen dat ook niet aan. De ruïneresten zijn sowieso heel kwetsbaar. Mensen hoeven maar verkeerd op een muur te gaan zitten of er brokkelt weer een stuk af.”

De buren kiezen bewust voor een heel open aanpak en proberen de activiteiten gratis te houden. De bedoeling is dat arm en rijk, allochtoon en autochtoon op een of andere manier mee ‘spelen’. John: “De ene activiteit heeft al meer succes dan de andere, al is dat niet altijd makkelijk in te schatten. Zo nodigden we in samenwerking met het stedelijk buurtcentrum de mensen van de sociale woonwijk Sint-Baafsdorp

uit voor een gratis drankje en een rondleiding in de abdij. Laagdrempeliger kan je het moeilijk maken, zou je denken. En toch daagden slechts enkele mensen op. Sommige groepen zijn sowieso moeilijk te bereiken. Je kan mensen tenslotte ook niet dwingen om te komen.”

Hoewel de buurt rond de abdij divers is, bleek het bijvoorbeeld niet zo makkelijk ook de Turkse buurtbewoners naar de abdij te lokken. John: “Tuncer, de Turkse winkelier uit de Slachthuisstraat, en stedelijk buurtwerker Abdulah Bulgur spelen een belangrijke rol in het overbruggen van die kloof. Ze lanceren voorstellen die de Turkse buurtbewoners kunnen bereiken. Zo kwamen ze met het idee om draaiende derwisen uit te nodigen in de abdij. Dat bleek een echte voltrefter met zo’n 400 bezoekers. Eerder al organiseerden we ‘Twee religies zingen’ waarin zowel een Gregoriaans koor als een Soefi-ensemble hun liederen brachten. Dat was heel bijzonder. Vooral omdat zowel de plaatselijke imam als de plaatselijke pastoor de muziek inleidden en zelf een ‘psalmke’ zongen. Ik denk dat zo’n gezamenlijke ervaringen de gemeenschappen toch dichter bij elkaar brengen. Al is het maar dat we elkaar meer groeten in de wijk.”

De Buren vormen geen formele vzw, maar dat blijkt tot nog toe geen belemmering om subsidies te ontvangen. De ondertussen zestig leden debatteren over alles, maar een stuurgroep van 10 mensen hakt de knopen door. Dat leverde volgens John nog nooit problemen op. “Het is een vrijwilligersproject dat drijft op enthousiasme. Te veel formele regels zouden dat alleen maar belasten. We proberen onze vergaderingen ook kort en leuk te houden, want we beseffen dat niet iedereen even dol is op vergaderen.”

De buren beschikken niet over vaste doelstellingen, activiteiten of een meerjarenplan. Veel activiteiten van de buren ontstaan uit de voorstellen die bij de buren binnenlopen, of de ideeën die op dat moment leven. Toch zijn er wel een aantal krachtlijnen: de abdij blijft een kwetsbare plek waar lawaaiige massa-activiteiten niet op hun plaats zijn, het kan een ontmoetingsplaats zijn tussen heel verschillende mensen, een plaats ook waar mensen nadenken over het leven, de samenleving en de wereld, en over duurzaamheid in tijden van klimaatverandering. Wel wordt er momenteel gewerkt aan een samenwerkingsakkoord tussen

de Buren en de stad. De Buren hebben een voorstel afgeleverd bij schepen van cultuur Lieven Decaluwé en nu is het wachten op zijn reactie. “Zo’n akkoord trekt een aantal krachtlijnen maar laat nog veel ruimte. Het moet wel een soort vastigheid verschaffen waardoor we minder afhankelijk worden van wisselvalligheden in de toekomst.” Toen de buren hun boek ‘De buren en de abdij’ voorstelden, noemde burgemeester Termont de buren een uniek initiatief: ‘Ik ken geen enkel initiatief waarbij buren een dergelijk monument openhouden. Eigenlijk tonen de burens de weg want, laat ons eerlijk zijn, we wisten als stadsbestuur niet goed wat aangevangen met de Sint-Baafsabdij.’

"niemand kan een gebouw beter bezielen dan de buurt"

De Stad en de vrijwilligers

De samenwerking met de stad, de eigenaar van het gebouw, verloopt vanaf het begin uitstekend waarbij John benadrukt dat ze veel verschuldigd zijn aan Geert Van Doorne, het toenmalige hoofd van de dienst Monumentenzorg. De stad staat open voor vele voorstellen en verleent assistentie waar het kan. Ze betrekken de Buren ook bij wat er verder met de site gebeurt. Toen Viewmaster

aan de stad toestemming vroeg om deze zomer filmvoorstellingen in Sint-Baafs te organiseren, verwees die meteen naar de Buren. Deze kozen daardoor zelf ook een film voor het programma. Het afgelopen jaar organiseerde de stad in samenwerking met de Buren ook 5 concerten ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van de Bijloke. ‘Je merkt bij zulke gelegenheden een duidelijk cultuurverschil. De stad pakt de zaken grootser aan en heeft bijvoorbeeld veel meer aandacht voor de aankleding. Daarvoor hebben wij het geld niet. Wij blijven een vrijwilligersvereniging die gelooft in een doe-het-zelf-aanpak. Maar de samenwerking tussen de betaalde krachten van de stad en de vrijwilligers verliep heel vlot. Het doel is uiteindelijk hetzelfde.’

Sommige critici stellen zich de vraag of de Buren niet de taak van de stad overnemen. Het buurtinitiatief is immers noodzakelijk doordat de stad ‘te kort schiet’ en de site niet zelf openhoudt. John is het daar niet helemaal mee eens: “een suppoost die tussen 9 en 5 een plek open houdt zorgt voor een heel andere sfeer dan vrijwilligers die er met een kannetje koffie een gezellige dag van maken. Zoals de directeur van de dienst Monumentenzorg, Geert Van Doorne, het zelf uitdrukte: ‘niemand kan een gebouw beter bezielen dan de buurt’. Door participatie van de buurt kan de stad zich misschien meer op haar kerntaken richten en het geld beter besteden. Al willen we daar ook niet naïef in zijn.” Het gezamenlijke initiatief brengt de buurtbewoners alvast dichter bij mekaar. John is enthousiast over het succes, maar blijft niet blind voor de relatieve

De Sint-Baafabdij werd in de zevende gesticht door de heilige Bavo, kort nadat de Sint-Pietersabdij gesticht was door de heilige -u raadt het al- Amandus. In de negende eeuw vernietigden de Noormannen de abdij, maar de broeders bouwden ze weer terug. Tussen de beide abdijen bestond een vrolijke rivaliteit, die zich onder meer uitte in het vervalsen van documenten en grafstenen. In het kader van deze concurrentiestrijd kwam de zelfverklaarde heilige Macharius naar Sint-Baafs en viel er prompt dood neer, tot grote tevredenheid van de Baviëten, die hem met veel plezier vereerden. Na de Gentse opstand in 1539 besloot Keizer Karel dat het mooi geweest was. Bovenop het Sint-Baafsdorp bouwde hij het Spaans Kasteel. De huidige ruïnes zijn dan ook maar een fragment van de vroegere abdij. Ter compensatie kregen de Baviëten de Sint-Janskerk in het midden van de stad, die later opgewaard werd tot de Sint-Baafskathedraal.

kanten er van: “In de buurt is een levendiger weefsel ontstaan. Begin jaren ‘90 was er in deze buurt een groot stadvernieuwingsproject: er werd beslist wat er met de oude sites van slachthuis en beestenmarkt zou gebeuren. In dat soort grote dossiers van ruimtelijke ordening bleek het veel moeilijker om echte inspraak te krijgen. Dat kwam ten dele doordat de buurt er soms niet in slaagde een gemeenschappelijk standpunt in te nemen. Door de Buren hebben we een netwerk dat we snel kunnen activeren, maar het is geen garantie dat de stad meer inspraak zal toestaan of dat de buurt

eensgezind zal optreden. Je moet dus realistisch blijven met wat je van zo’n buurtproject verwacht.” Tenslotte vragen we John naar wat het project voor hemzelf betekent. Als jour-

nalist voor MO-magazine en auteur van menig boek rapporteert hij immers over de wereldproblemen, terwijl de Buren een hyperlokaal project is. “Voor mij is het belangrijk me thuis te voelen in de buurt en iets te hebben waarnaar ik na mijn reizen kan terugkeren. Het vormt een verfrissend tegenwicht tegen al die wereldproblemen. Soms neem ik Afrikaanse of Aziatische vrienden mee naar de abdij. Zij kijken hun ogen uit. Voor hen is de soepele band die wij als buurt met de overheid hebben zeer verbazing.”

Wouter Brauns en Hans Op Het Veld

OP DE SITE NIET EN NIET BESCHIKBAAR VAN HET (UITVERKOCHTE) BOEK 'DE BUREN EN DE ABDIJ' WWW.BURENVANDEABDIJ.BE © WIM VAN MULDER

© TOM VAN NUFFEL

Jeruzalem conflictstad

Jeruzalem, een heilige stad voor joden, christenen en moslims, ligt in het hart van Israël/Palestina. De stad spreekt tot de verbeelding door de massale aanwezigheid van historische sites en de vele ronkende namen. Wie kent het bekende beeld van de al-Aqsa moskee vanop de Olijfberg niet? Op politiek vlak moet Jeruzalem niet onder doen. De stad heeft een prominente plaats in het Palestijns-Israëlich conflict én in mogelijke lange termijn oplossingen. Stadsontwikkeling is in deze context herleid tot een essentieel instrument in een voortdurende strijd.

In een land dat nog steeds geen officiële grenzen kent kan grond kopen een daad van politiek verzet zijn. Stadsplanning is overal in Israël van politiek doortrokken, en dat is zeker zo in Jeruzalem. Er wonen er ruwweg 30% Palestijnen geconcentreerd in Oost-Jeruzalem, dat bezet is sinds de oorlog van 1967. Sindsdien hanteert Israël een politiek discours van een ééngemaakt Jeruzalem maar voert een beleid van joodse uitbreiding en Palestijnse onteigening. Het idee van een ééngemaakt Jeruzalem speelt een ondersteunende rol voor de feitelijke tegengestelde acties op het terrein. Israël hoopt met een retoriek van een onverdeelbare hoofdstad Jeruzalem op een sterk imago en internationale erkenning. De stad eigent zich een haast spirituele dimensie toe omdat het zowel joodse, christelijke en islamitische heilige plaatsen in zich verenigt. Een blik op de kaart nuanceert de notie 'onverdeelbaar'. Scheidingslijnen tussen Palestijns en joods gebied wijzen op een ingewikkelde geografische politiek.

Sinds 1967 werd het bestuur ingegeven door dezelfde bekommernis: hoe de demografische balans in een 'groter ééngemaakt Jeruzalem' zo sterk mogelijk laten uitvallen in het voordeel van de joodse aanwezigheid. Een overzicht van de stadsuitbreiding sinds 1948 tot vandaag toont twee paradoxale tendensen: het verbinden van de antieke stadskern met de joodse kolonies die oostwaarts liggen (door middel van de

E1 doorgang) en het afscheiden van het Palestijnse Oost-Jeruzalem van de Westbank door middel van de beruchte Muur. Nieuwe joodse 'gated communities' worden ingeplant in Oost-Jeruzalem. De aanwezige Palestijnse bevolking wordt weggejaagd richting Westbank over de Muur, beperkende eigendoms wetten en simpele confiscaties. Samengevat gaat het om extern uitbreiden met joodse kolonies en intern zuiveren van Palestijnse aanwezigheid en zichtbaarheid. Slachtoffer van deze judaïseringspolitiek is meestal de onbekende burger maar soms groeit een bepaald project uit tot een internationale controverse. Zo voert het Simon Wiesenthal Center sinds vijf jaar juridische strijd om haar Museum Of Tolerance (MOT) te kunnen construeren. Het Center wil het gebouw neerpoeten op de belangrijke historische site van het islamitische Mamilla kerkhof. Het Museum Of Tolerance wil wel te verstaan de tolerantie tussen joden onderling bevorderen. De projectleiders lijken minder begaan met de verdraagzaamheid tussen joden en Arabieren.

De MOT-controverse symboliseert het voortdurend uitwissen van de historische en actuele Arabische aanwezigheid. Het jarenlange wanbeleid ten aanzien van de Arabisch Palestijnse bevolking werd in 1999 betekenisvol bekritiseerd. Twee voormalig adviseurs van burgemeesters Teddy Kollek (1965-1993) en Ehud Olmert (1993-2003) spraken uit de biecht. De auteurs veroordeelden de jarenlange verwaarlozing en verandering van de Palestijnse inwoners. Beide burgervaders waren gericht op het joods maken van zoveel mogelijk grondgebied en het verdelen van Palestijns gebied in 'bantustans'. Dit verhindert een Oost-Jeruzalem als hoofdstad van een Palestijnse staat en maakt daarnaast een levensvatbare Palestijnse staat onmogelijk. Men kan hieruit besluiten dat Israël zestig jaar na zijn onafhankelijkheid onvermoeibaar verder strijdt. Zonder wapengekletter maar via onteigening, discriminerende wetgeving en ruimtelijke planning voert zij een stille judaïseringsoorlog

Ann Van Raemdonck

LOOP NAAR DE POMP!

Sinds de komst van het stadswater is de openbare pomp of bron uit ons straatbeeld verdreven. Meteen verdween ook een belangrijke nevenfunctie ervan: water halen als sociaal bindmiddel. Mediterrane landen daarentegen hebben dit kind niet met het badwater weggegooid. Naar hun voorbeeld kunnen we de pomp nieuw leven inblazen, en zodoende ons verbruik van leidingwater wat temperen, wat moeder aarde graag zal horen.

Ieder jaar opnieuw trekken talrijke Europeanen als door een magneet aangetrokken richting Zuid - Europa. Wellicht vooral vanwege de overvloed aan zonnestralen, en dat is voor mezelf niet anders. Reeds jaren ben ik verknocht aan die pendelbeweging tussen Noord en Zuid, maar door dat regelmatig heen en weer trekken wordt het steeds uitgesprokener hoe veelvuldig de verschillen wel kunnen zijn tussen Gent en een plekje pakweg duizend kilometer dicht bij de evenaar. Naast de pracht van de natuur, de uitgestrektheid en de rust van het Franse platteland werd laatst mijn aandacht getrokken door een ogenschijnlijk detail: de plaatselijke dorpsfontein. In al die jaren dat ik daar vertoef gutst het klare water er uit een koperen spuer, alsof het voor de eeuwigheid zal blijven stromen. Op de voet van de fontein waakt een statige Heilige Maagd en in het opgevangen water zwemmen enkele stevige vissen. Die maken het bijhorende opschrift 'eau potable' eigenlijk overbodig. Geen betere indicator voor drinkbaar water dan gezonde, spartelende vissen. Wegdromend bij het geluid van het kabbelend water vloeiden mijn gedachten terug naar Gent. Pompen! Waar zijn er nog pompen in Gent? Waar kun je nog grond- of putwater halen op een openbare plaats? Ineens werd me zo duidelijk welke bron van leven deze fontein hier is. Naast dorstigen die zich hier komen laven, bevoorraden de dorpsbewoners zich hier voor het bewateren van bloemen en planten. Voor jongeren is dit de geijkte plaats voor afspraken. Geven ze hier hun eerste kus? Peuters kijken

gefascineerd naar de vissen of willen spelen met het stromend water terwijl hun moeders ongestoord kunnen roddelen. Wiens koelsysteem van de wagen lek is houdt dorp na dorp even halt om wat water bij te vullen. Aan de pomp of bron voor elk wat wils! Ook Gent was bezaaid met pompen. Met de komst van het leidingwater hebben we ook meteen komaf gemaakt met de pomp én het hele gebeuren er rond. Gedaan met zeulen of sleuren, gedaan ook met dat praatje, die klaagzang of wat dan ook. Er zijn echter gegronde redenen om de pomp opnieuw te introduceren. Bijkomende buffering bij hevige regens, die hete zomers met zich mee brengen, kunnen helpen om wateroverlast te voorkomen. Het gebufferde water is dan weer een geschenk uit de hemel bij extreme droogtes. Naarmate drinkbaar water duurder en schaarser wordt zullen we creatiever moeten omgaan met onze waterhuishouding. Wat thuis uit de kraan komt is een levensmiddel, geen kuisproduct. Opgevangen regenwater kent tal van toepassingen in het huishouden of tijdens het klussen. De smalle percelen met kleine tuintjes of koer maken het veelal onmogelijk een individuele waterput te steken en bestaande putten werden veelal bij een vorige renovatie met puin gevuld. Op openbaar terrein is enkel de stad bevoegd voor het installeren van nieuwe infrastructuur. Zo kunnen groene sproeten (kleine buurtparkjes) of pleintjes ook meteen wat meer tot leven komen wanneer zij worden uitgerust met een pomp. Water als bindmiddel! Bron van alle leven. Momenteel zijn enkel de wassalons nog een plaats waar toevallige ontmoetingen plaatsvinden tijdens het klaren van een huishoudelijke klus. Voorts doet ieder zijn ding achter gesloten deuren. Het zal natuurlijk ook wat moeite vragen van ouders en leerkrachten om kinderen weer het verschil te leren tussen drinkbaar en niet-drinkbaar water. Wie vandaag kinderen grootbrengt is zelf opgegroeid in de vorige eeuw, gekenmerkt door overvloed en een nog beheersbare wereldbevolking. Deze eeuw echter kondigt zich aan als een periode van toenemende schaarste en een snel groeiende wereldbevolking, waardoor spaarzaam omspringen met grondstoffen zichzelf zal afdwingen. De herintroductie van publieke pompen kan een kleine bijdrage leveren in deze snel veranderende wereld. Elke babbel, vriendschap of prille liefde die tijdens het waterhalen ontstaat is mooi meegenomen.

Stefaan Onghena (Ecofolie vzw)

EEN SOCIAAL-CULTUREEL TRAJECT IN TIJDEN VAN STADSVERNIEUWING de rol van sociaal-culturele actoren in ‘Ledeberg Leeft’.

Stadsvernieuwing grijpt vaak diep in in de leefwereld van mensen. Deze interventies worden verantwoord vanuit bepaalde impliciete en expliciete opvattingen over stedelijkheid en gemeenschap die niet noodzakelijk overeenkomen met de opvattingen en praktijken van de bewoners zelf. De vraag is hoe mensen zich de vernieuwde stedelijke publieke ruimte zullen toe-eigenen en omgaan met de sociale, culturele en ruimtelijke veranderingen.

In ‘Ledeberg Leeft’ worden drie pijlers voorzien: een fysiek-ruimtelijke, een economische maar ook een sociaal-culturele. Op 20 juni 2009 organiseerde Stad Gent daarom een startdag om in overleg met de Ledebergse sociaal-culturele actoren het sociaal-cultureel traject voor ‘Ledeberg leeft!’ uit te werken. De krijtlijnen van dit traject werden uitgetekend door een speciaal daartoe opgericht projectteam met vertegenwoordigers van verschillende betrokken stadsdiensten en van Samenlevingsopbouw Gent.

Een sociaal-culturele pijler voor ‘Ledeberg Leeft’

Samenlevingsopbouw Gent heeft vooraf een verkennende bevraging georganiseerd bij de lokale en bovenlokale sociaal-culturele actoren en enkele experts. Deze informatie heeft men vervolgens omgezet in een reeks doelstellingen die op de startdag verder werden verfijnd. Uiteindelijk werden zes hoofddoelstellingen naar voren geschoven: We willen het samenleven in Ledeberg bekend maken; daartoe willen we de betekenisvolle plekken in Ledeberg gebruiken om het imago van Ledeberg te verbeteren. We willen samenwerkingsverbanden en netwerken opstarten om de uitwisseling tussen alle verschillende socio-culturele organisaties te optimaliseren. Het aanbod moet divers genoeg zijn opdat iedereen die woont en werkt in Ledeberg er zijn gading kan in vinden. We willen de verschillende vormen van armoede en vereenzaming in Ledeberg wegwerken. We willen diversiteit op verschillende vlakken als troef uitspelen, maar ook de problemen die het met zich meebrengt, aanpakken. Ontmoeten biedt veel kansen: daarom willen we verschillende vormen van ontmoeten in Ledeberg behouden, ondersteunen en versterken.

Vernieuwing van het bestaande gemeenschaps- gevoel als ambitie

Sociaal-culturele vernieuwing werd door de deelnemers aan de trefdag voornamelijk ingevuld als de vernieuwing van het bestaande gemeenschapsgevoel en de versterking van de lokale sociale cohesie binnen de veranderende sociale context. Ontmoetingen op buurtniveau bevorderen is een belangrijke doelstelling en tegelijk een middel om aan problemen zoals armoede en overlast te werken. Als gevolg van verschillende private projectinvesteringen zoals Cotton Island en Pogano kan op korte termijn een bevolkingstoename van tien procent verwacht worden. Deze toekomstige bewoners hebben bovendien heel andere sociale en culturele achtergronden. De ambitie die het sociaal-culturele werkveld zichzelf toeschrijft om het gemeenschapsgevoel en de lokale sociale cohesie te versterken, is bijgevolg niet onproblematisch. Dat gaven ze op de startdag ook zelf aan. Het grote knelpunt is de grote diversiteit die Ledeberg kenmerkt en de diverse vormen van onbekendheid, ongekendheid en on(h)erkendheid die daar het gevolg van zijn.

Diversiteit als uitdaging - ongekendheid als uitkomst

Deze diversiteit gaat verder dan de traditionele breuklijnen zoals etniciteit en sociaal-economische status. Toch heerst er heel wat terughoudendheid om al te scherpe scheidslijnen te trekken tussen diverse

Als onderdeel van een ruimer actie-onderzoeksproject waarin Hogeschool Gent (Departement Sociaal-Agogisch Werk) een sociaal-cultureel perspectief op stadsvernieuwing ontwikkelt, wordt de rol en betekenis van sociaal-culturele tussenkomsten bij de gemeenschapsvorming in een veranderende stad geanalyseerd. Tijdens de startdag analyseerde het onderzoeksteam de rol die sociaal-culturele actoren zichzelf toeschrijven (en die hen toegeschreven wordt vanuit het beleid) in het ruimere stadsvernieuwingsverhaal achter Ledeberg Leeft.

(doel)groepen omdat elke afbakening deze diversiteit onrechtmatig reduceert. Tegelijk echter wenst men niet te vervallen in vervlakking: niet iedereen is gelijk en vooral de maatschappelijk zwakkere groepen in de samenleving hebben een activerende aanpak nodig. Het gevolg is dat men alsnog teruggrijpt naar de gekende ‘traditionele’ doelgroepen (op basis van etniciteit en sociale klasse) of kiest voor een thematische benadering waarin men bijvoorbeeld sport, vrije tijd en cultuur naar voren schuift. Er heerst veel ‘ongekendheid’, ‘onbekendheid’ en ‘on(h)erkendheid’: over doelgroepen, de wijk, de context, elkaar als organisaties, de betekenis en draagwijdte van armoede, probleemdefinities, gebruik van infrastructuur, publieke ruimtes en activiteiten, enz. Vooral bij ontmoetingen buiten het professionele aanbod blijft er veel onzichtbaar: wie ontmoet wie en waar en wanneer, welke processen van in- en uitsluiting gaan gepaard met dit ontmoeten, enzovoort? Ook de herhaaldelijke verwijzingen naar ‘het vertrekken vanuit de vragen van de mensen’ missen een perspectief op wat deze vragen dan juist inhouden. Er is ook het beperkt zicht op de manieren waarop de verschillende groepen bewoners zich identificeren met Ledeberg en betekenis geven aan hun woonomgeving. Niet enkel de verschillen tussen groepen zorgen

voor problemen, maar ook de verschillen binnen groepen. Met betrekking tot armoede grijpt men makkelijk terug naar dikke categorieën zoals ‘generatiearmen’ en ‘nieuwe armen’. Doordat veel vormen van armoede onzichtbaar blijven, is het moeilijk om in te grijpen op de netwerken van armen en deze doelgroepen te bereiken. De onbekendheid heeft ten slotte ook betrekking op de activiteiten van anderen. Er wordt van alles naast elkaar georganiseerd en er is nog te weinig uitwisseling en samenwerking.

PICO als strategie

Gemeenschapsvorming in een veranderende stad ondersteunen, kan op het niveau van de doelgroep, de eigen organisatie/sector, het sociaal beleid en/of de ruimere samenlevingsordening. Een duidelijke rode draad is dat men heel wat zaken wil programmeren, informeren en communiceren, coördineren en organiseren; kortom PICO. De voorgestelde acties binnen dit PICO-model betreffen sector-interne maatregelen die passen in een ‘binnenperspectief’ op sociaal-cultureel werk. In een binnenperspectief ligt de nadruk onder meer op het professioneel handelen van sociaal werkers. Hiertegenover staat een systeem- en leefwereldperspectief waarin de aandacht gaat naar de alledaagse leefwereld van bewoners en naar de ruimere samenlevingsordening. Op het niveau van de bestaande publieke ruimtes en voorzieningen wil men zo programmeren dat laagdrempelige ontmoetingen mogelijk gemaakt en gestimuleerd worden. Voorbeelden hiervan zijn de herinrichting van de openbare bibliotheek en het buurtcentrum, de programmatie van parken vanuit het concept ‘kunst in het park’ en de structurele programmatie van het Ledebergplein als evenementenplein. Daarnaast beoogt men een culturele programmatie van buitenaf (er wordt verwezen naar voorbeelden zoals De Vieze Gasten en rocsa) om het lokale sociaal en cultureel leven te versterken. Op het niveau van het informeren en communiceren wil men het bestaande aanbod actiever bekend maken aan het brede publiek. Actieve toeleiding van (bepaalde groepen) bewoners naar het aanbod (bijvoorbeeld via de organisatie van een lokale cultuurmarkt) en een betere afstemming van vraag en aanbod staan

hierin centraal. Op het niveau van het coördineren gaan stemmen op voor de oprichting van een lokaal sociaal-cultureel forum dat de organisatorische fragmentatie, wederzijdse onbekendheid en soms concurrentie moet doorbreken. Op het niveau van het organiseren wil men een betere en efficiëntere afstemming van vraag en aanbod. Een voorbeeld hiervan is de oprichting van een ‘écht’ wijkcomité waarin ‘iedereen’ vertegenwoordigd is. Opvallend is verder dat men het desintegrerend effect van het bestaande aanbod wil compenseren door het organiseren van nieuwe, laagdrempelige sociaal-culturele activiteiten en evenementen zoals een volkskermis voor jong en oud, en een tiendaagse periode van Ledebergse Feesten die de aparte evenementen (Ajuinmarktfeesten en bestaande Ledebergse Feesten) moet overkoepelen.

Feitelijke sociale en ruimtelijke praktijken

De rol van sociaal-culturele actoren wordt goed gevat in een oud uitgangspunt van het opbouwwerk, namelijk werken met mensen die in een probleemsituatie zitten, in plaats van met de probleemsituatie op zich. Dit betekent werken op de verbinding tussen de concrete leefwereld van mensen en de maatschappelijke structuren en ontwikkelingen die deze leefwereld mee vorm geven. Vanuit deze benadering is het sociaal-cultureel werkveld geen neutrale actor die gemeenschap ‘creëert’ maar maakt het er deel van uit. Sociaal-cultureel werk heeft als opgave om de stedelijke vernieuwing te ondersteunen vanuit een specifiek perspectief op samenleven. Om deze opdracht te kunnen vervullen, moet het zich een helder beeld vormen van de diversiteit aan feitelijke sociale en ruimtelijke praktijken en processen van gemeenschapsvorming, inclusief de positie en betekenis die hun eigen aanbod hierin inneemt. De uitdaging voor een sociaal-cultureel traject in Ledeberg is er (verder) voor zorgen dat bewoners, in hun diversiteit, maximale kansen krijgen tot sociale en culturele ontplooiing, en zich herkennen in de veranderende publieke ruimte.

Pascal Debruyne, Sven De Visscher, Griet Verschelden

portret

ERNA IMMER KWIEK

Erna staat me op te wachten als ik eraan kom gefietst. “Kom binnen, kom binnen!” We gaan de trap op naar haar kleine appartementje. Als ik de woonkamer binnenkom sta ik versteld. Honderd, misschien wel tweehonderd porseleinen popjes kijken me melancholisch aan van op de kasten, schouw, zetels tot het bed van Erna toe. “Schoon hé. ‘k Heb ze bijna allemaal gekregen.” Ik heb Erna opgezocht om meer te leren over hoe het is om als arme in de stad te leven; niet om trieste verhalen te sprokkelen. Wat zijn de plekjes die zij graag op zoekt? Hoe denkt ze over wat er in Gent leeft, of haar eigen Sint-Amandsberg? En toch wil Erna me graag vertellen over haar leven, waar het allemaal begonnen is. Ze is geboren in Baarle-Drongon in een gezin van 17 kinderen. Haar ouders waren uit elkaar en haar moeder kon de opvoeding alleen niet aan. Erna werd naar Luchteren gebracht, de jongens naar Oostakker. Om de 14 dagen mocht moeder hen opzoeken en dat was altijd moeilijk, want ze had veel verdriet. Uiteindelijk ging moeder, om haar kinderen terug bij zich te hebben, opnieuw bij vader wonen, aan de Phoenixbrug op de Brugse Poort. Op 14 jaar begon Erna te werken, bij de filature aan Wondelgembrug. Twintig jaar werkte ze in de textielsector. Tot de sector kapot ging en de fabrieken naar Turkije en Marokko vertrokken. Later werkte ze als poetsvrouw. “Op een keer vroeg de dokter ‘Hoe veel verdien je daar eigenlijk mee?’ ‘10 euro voor vier uren’, zei ik, en de dokter zei: ‘Zijn die mensen eigenlijk niet beschaamd!?’ Hij had gelijk hé.” Erna is op 17 getrouwd. Het was liefde op het eerste gezicht

en dus kon ze niet geloven dat mensen haar waarschuwden dat het ‘nen dronkaard’ was. 25 jaar waren ze samen. “Niet geloven hé. Op een dag kwamen ze me zeggen dat hij een andere vrouw had met twee kinderen. Toen is het een strijd geworden!” Erna scheidde van haar man en nog geen jaar later had hij zich dood gedronken. Toen bleek dat hij grote schulden gemaakt had, maar gelukkig voor haar was de scheiding toen al voltrokken. Later leerde ze Roger kennen en nu hebben ze al 12 jaar een L.A.T.-relatie. “Ik sta op mijn vrijheid, ik heb het graag zo”, zegt ze. Sinds jaren werkt Erna als vrijwilligster bij het Vindcentje, vereniging waar Armen het Woord Nemen, in Sint-Amandsberg. “Koken, kleren sorteren, koffie uitdelen, kuisen,... ik heb het allemaal gedaan.

Ik zou lopen en vliegen voor andere mensen, weet ge. Dat zit in mij. Maar nu moet ik kalmer aan doen, voor mijn gezondheid.” “Marlies, je kunt niet geloven wat voor vuil grief ze hier soms aan de deur zetten! En dan denken ze dat we dat in de winkel gaan hangen!?” Ik heb eens

een briefje aan de deur gehangen met daarop ‘Gelieve geen vuil aan de deur te zetten want het lodder oog ziet u!’ (lacht luid) Dat lodder oog was ik natuurlijk! Bij het Vindcentje vonden ze dat zo goed dat ze er later een echt briefje van gemaakt hebben, met de computer. ‘t Vindcentje, ja, ‘t is wel niet van u, maar ‘t is gelijk dat ‘t wel van u is hé, verstaat ge?’ “Mijn ouders leefden in armoede en ik was altijd zo bang om in de schulden te raken”, zo drukt

ze me op het hart. “Ik ben nog altijd bang, want met mijn gezondheid, het was de ene operatie na de andere en toen kreeg ik ook nog diabetes en borstkanker. Ik kreeg zo’n brief van het UZ, dat ik een mammografie moest laten doen, omdat ik ouder dan vijftig ben en de dag erop stond ik in de douche en voelde zo’n groot bolletje in mijn borst! Toen ging ik onder de scan en ik kon het niet geloven. Ik belde naar Odette van het Vindcentje en ik schreeuwde: ‘Odette, ik heb kanker! Ik ga dood gaan!’ Maar gelukkig ben ik een optimistische vrouw. We zaten voor de bestraling in het ziekenhuis altijd met een groepje vrouwen en die zijn echt vrienden geworden. We zijn elkaar op het laatst in de armen gevlogen.” Ik vertel Erna dat ik verbaasd ben hoe energiek

ze er toch nog steeds bij loopt. Bij het Vindcentje hebben ze me immers verteld dat Erna de hele stad rondfietst. “Ja”, knikt ze, “Ik doe alles met mijne fiets. Ik probeer zoveel mogelijk mijn plan te trekken. Ik rijd naar de winkels, rommelmarkt,...”

Vroeger ging Erna elke vrijdag naar de vrijdagmarkt, maar sinds haar vriendin overleden is komt het er niet meer van. “Ik zou eigenlijk toch weer ne keer moeten gaan hé. Op vrijdagvoormiddag heb ik toch geen program.” Als je in ‘t kort op de vrijdagmarkt een kleine kwieke vrouw van 61 ziet met de fiets, doe Erna dan mijn groeten.

Marlies Casier

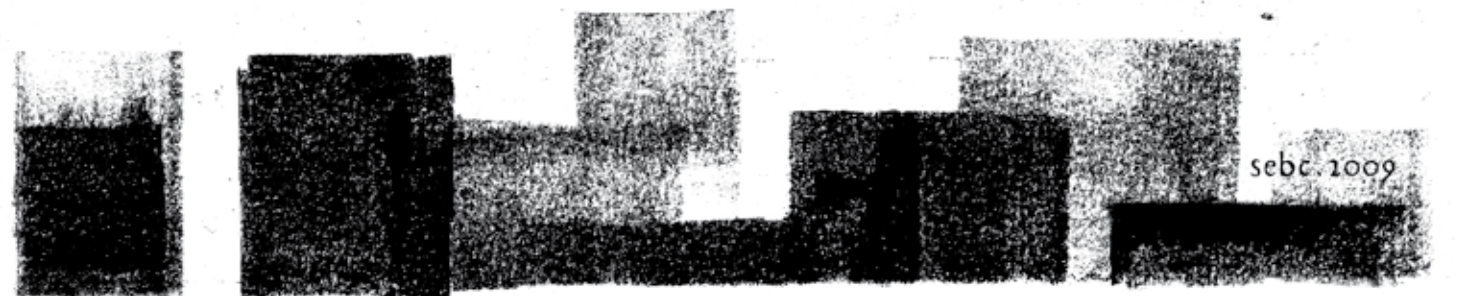
© RUBEN ACCOU

strip

REIS NAAR DE TOEKOMST

“En l’an 2000, plus d’Musique!”

sebc 2009

Het Lijden der Letteren

OVER VETZAKKEN EN VERGETELHEID

Volgens sommigen zou het bedrijven van literatuur de kortste weg naar onsterfelijkheid zijn. Een korte geschiedenis van de Gentse schrijvelarij toont aan hoezeer zij dwalen. Tenzij je onsterfelijkheid verwart met een stapel ongelezen boeken en een plaquette ergens aan een muur, natuurlijk. Zelfs wie bij leven allerlei prijzen naar het hoofd gegooid krijgt, dondert na zijn dood al snel van de trappen van het Pantheon.

Noem drie dode Gentse schrijvers.

Sneller!

Noem er één!

Dat valt dus lelijk tegen.

Toch vullen overzichten van die dode Gentse schrijvers hele boekdelen en websites. Daaruit een selectie maken is absurd, dus dat doen we met veel plezier. We stellen u graag de auteurs voor die (voorlopig) het minst vergeten zijn.

Genocide voor beginners

Omdat we ergens moeten beginnen, beginnen we bij iemand die de meeste literatuuroverzichten niet haalt: Hippoliet J. van Peene (1811-1864). Al kent u die mens niet, u kent zijn werk wel. In 1845 schreef hij namelijk de tekst van De Vlaamsche Leeuw (u weet wel: ‘Ze zullen hem niet temmen, tararaboem’). Voor de muziek zorgde Karel Miry, ook al een Gentenaar. Echt grote literatuur is die Leeuw misschien niet, maar Hippoliet had een excuus: van beroep was hij eigenlijk dokter. Hippoliets Leeuw was in ieder geval geen mietje. In tegenstelling tot de gekuiste versie die vandaag het Vlaamse volkslied is, eindigt de oorspronkelijke versie met:

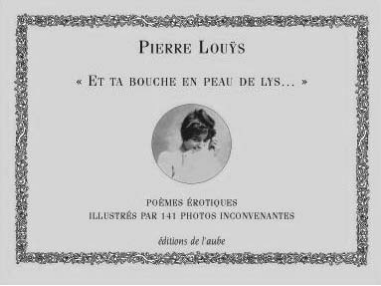
Met vuur in ‘t oog, met woede/ springt hij den vijand toe
Hij scheurt, vernielt, verplettert/ Bedekt met bloed en slijk
En zegepralend grijnst hij/ Op ‘s vijands trillend lijk.

Met Hippoliet geen half-zachte compromissen of 5 minuten politieke moed, maar simpelweg 5 minuten militaire terreur: we slachten ze af die snode Walen! In Hippoliets tijd was den vijand overigens eerder den vuige Hollander dan de vuige Waal, maar dat zijn uiteraard details.

Les bourgeois (tararaboem)

Hoezeer Hippoliet het ongetwijfeld zou betreuren, de Franstalige bourgeoisie speelde een voorname rol in de geschiedenis van Gent en zijn literatuur. In 1911 bezorgde Maurice Maeterlinck (1862-1949) Gent zelfs de enige Belgische Nobelprijs voor literatuur! Doordat Maeterlinck zijn boeken in het Frans schreef, denken veel Gentenaars nochtans dat hij een Waal was. Dat komt er van als je niet de moeite doet om je in te burgeren. Met betrekking tot Gent is Maeterlinck vooral bekend voor de passage in zijn autobiografie ‘Bulles Bleues’ waarin hij vertelt dat het voor de Gentse bourgeois verplicht was er minstens één minnares op na te houden. Wie dat niet deed, was op zijn minst homofiel en waarschijnlijk nog iets veel erger, aldus de wel- en Fransdenkende burgerij.

De enige Nederlandstalige boeken die Maeterlinck las, waren die van zijn vriend Cyriel Buysse (1859-1932), die hij leerde kennen tijdens het schaatsen op de Drongense meersen. En net die Cyriel Buysse schreef samen met Virginie Loveling (zijn tante) een boek over - u raadt het nooit - de Franstalige bourgeoisie in Gent. ‘Levensleer’ is een nogal melige liefdesroman over burgerzoon Edmond en huismeid ‘Euzeke’. De personages spreken Gents of Frans met haar op, wat leidt tot zinnen als: ‘Son une main, sa gauche, qui reste encore toujours un peu [zij vond het woord niet] un peu slapkes’ en ‘Mange, mon choutje, il y a un oeufken dedans’. Voor even is dat geestig, maar geloof me, na een paar bladzijden wordt dat héél vermoeiend. En het verhaal loopt nog onbeschaamd goed af ook!

Een ander Gents icoon, Karel Van De Woestijne (1878-1929), schreef samen met Herman Teirlinck (niet zijn tante) ‘De Leemen Torens’. Ze schreven deze ‘kroniek van twee steden’ (Brussel en Gent) tijdens de Eerste Wereldoorlog, maar de roman vertelt over de amoureuze perikelen van burgerfamilies vóór de oorlog. Dat heeft ongetwijfeld een diepere betekenis, maar gedurende meer dan 600 bladzijden blijft die een beetje duister. Van De Woestijne’s excuus is dat hij in de eerste plaats een dichter was, hoewel ook die gedichten niet overdreven leesbaar meer zijn. Aan zijn laatste huis in Zwijnaarde plaatste men recent wel een gedenkplaat. Dat nemen ze hem alvast niet meer af!

De reus op de tussenverdieping

Een van de kleurrijkste Gentse schrijvers blijft Jean Ray (née De Kremer, 1887-1964). Zijn kortverhalen vol lugubere lijkenschenners, moordende Javanen en samenzwerende zeerovers maakten hem een tijdlang wereldberoemd, al was hij ook omstreden. Ray was de neef van het socialistische boegbeeld Edward Anseele, maar verdween midden jaren ’20 in de gevangenis na een schimmige corruptieaffaire, iets met wereldwijde drank- en wapensmokkel. Na zijn vrijlating raakte hij zijn verhalen aan de (linkse) straatstenen niet meer kwijt en liep hij over naar de katholieke zuil, waar hij als John Flanders voor Uitgeverij Averbode honderden ‘Vlaamse Filmkes’ vol moord en doodslag neerpende. Met zijn socialistische verleden rekende Ray af in zijn bekendste roman ‘Malpertuis’, waarin hij voor de kwaadwillige verstaander Anseele afschilderde als de baarlijke duivel.

Nog meer vergeten, maar ook nog steeds leesbaar, is Richard Minne (1891-1965). Deze dichter van misantropische gedichten die liever boer was geweest, kreeg in 1946 de driejaarlijkse Belgische Staatsprijs voor Proza voor zijn ‘roman’ (eerder een aandoenlijk samenraapsel) ‘Wolfijzers en schietgeweren’. De Staatsprijs is de Nobelprijs niet, maar toch ontstond er een

De vuilste aller Gentenaars

Louis-Paul Boon is niet de enige, eerste of grootste literaire viespeuk met een interesse voor te jonge meisjes die een band heeft met Gent. Die titel blijft voorbehouden aan Pierre Louÿs. Louÿs werd in 1872 in Gent geboren, maar zijn ouders waren Fransen en het gezin verhuisde al snel weer naar Frankrijk. Pierre werd in het Fin-de-siècle beroemd als schrijver van symbolische dichtbundels als ‘Les Chansons de Bilitis’, maar is nu vooral berucht voor zijn verborgen leven als schrijver van pornografische romans. Zijn ‘Manuel de civilité pour les petites filles à l’usage des maisons d’éducation’ is bijvoorbeeld alles wat de titel belooft niet te zijn, maar ongetwijfeld leerzaam voor sommigen. En het bleef niet bij vuile boekjes. Pierre was ook een pionier van de pornografische fotografie, bij voorkeur met zichzelf en zijn schoonzus in de hoofdrol. Je zou denken dat men dat in Gent zo rap mogelijk zou willen vergeten, maar in de jaren ’70 van de vorige eeuw plaatste de Vlaamse Toeristenbond ietwat verrassend een gedenkplaat aan Louÿs’ geboortehuis. Die plaat die is intussen wel mysterieus verdwenen ...

bescheiden relletje. Het was eens iets anders na vijf jaar oorlogsellende. Auteurs als Louis-Paul Boon voelden zich gepasseerd en schreven dat in de krant, iemand antwoordde dat ze maar deftige boeken moesten schrijven als ze prijzen wilden winnen en het spel zat op de wagen. Het hielp niet dat de jury bestond uit vrienden van Minne, die de regels aanpasten om de prijs toch maar aan hem te kunnen toekennen. Al evenmin hielp het dat Minne tegen iedereen die het wilde horen verklaarde dat hij zelf niet begreep waarom hij de prijs kreeg.

Later kwam alles toch nog goed (oef!). Boon volgde Minne zelfs op als stukjesschrijver bij de Gentse krant Vooruit. Boon was geen echte Gentenaar (al woonde hij er wel even) en is minder vergeten dan de meeste van zijn Gentse collega’s. Dat Boon een notoir viespeuk was, wiens erotische prentjes nog steeds de gemoederen verhitten, helpt zijn blijvende beruchtheid ongetwijfeld. Boon reisde dagelijks naar de kantoren van Vooruit in de Bagattenstraat en het zou dan ook verbazen als hij niets te melden had

over al het schoon dat hij daarbij passeerde: ‘In elke stad hebben de vrouwen een bepaalde ouderdom waarop zij het mooist zijn. Deze van Gent b.v. die donker zijn en hun Spaanse afkomst verraden, en een nasmaak hebben zoals van vruchtpitten, zijn meestal 24 jaar.’ Het is maar dat u het weet.

Ook Johan Daisne (1912-1978) greep in 1946 naast de Staatsprijs. Hij bedreef in zijn boeken het magisch-realisme. Dat leek een tijdlang vooruitstrevend, maar de werkelijkheid haalde Daisne al snel in zonder dat hij het merkte. Zijn moeder, met wie hij een bijzondere band had, schreef kwade brieven naar recensenten die gemene dingen schreven over haar zoons boeken en ze moest dat steeds vaker doen. ‘Daisne was een monument, maar er begon al mos op hem te groeien,’ schreef bevriend auteur Jeroen Brouwers. En bij zijn dood noemde zijn uitgeefster hem ‘een reus op een tussenverdieping met een veel te lage zoldering’. Geen idee wat dat betekent, maar we hadden het niet beter kunnen zeggen!

En dan Hugo Claus (1929-2008) natuurlijk. Onvermijdelijk, niet omwille van zijn oeuvre, maar omdat hij zo vaak verhuisd is, dat hij wel in Gent gewoond móét hebben. Dat deed hij een eerste keer in de jaren ’50 en bij zijn vertrek had de Bruggeling een uitgesproken mening over de stad: ‘Vertrok uit Gent - al haat ik God zij dank dit stadje.’ Elders voegde hij hier aan toe dat de Gentenaars halfzoolgangers zijn doordat de giftige dampen van hun stinkende rivieren naar hun hoofd stijgen. Toch kwam hij terug naar Gent, in de jaren ’80. En waarom kwam hij terug? Omdat hij het West-vlaams miste! Niet de minste schaamte, die van Brugge. Dus schreef Claus in de Bagattenstraat ‘Het Verdriet van België’, waarvoor ze hem twintig jaar lang de Nobelprijs niét gaven. Uit pure baldadigheid ging hij dan maar in Antwerpen wonen en vervolgens dood.

Claus is onze recentste literaire dode en is nog niet lang genoeg komen te gaan om al vergeten te zijn. Maar vrees niet: een nieuwe generatie Gentse schrijvers leeft nog, wint AKO-literatuurprijzen en staat vrolijk klaar om veranderd te worden in een stapel ongelezen papier en een gedenkplaat aan de muur.

Wouter Brauns

Maak gratis kennis met MO*

Wilt u ook weten waar het in de wereld werkelijk om draait?

Vraag dan een gratis nummer aan van MO* via promotie@mo.be of 02 536 19 77.

MO* UW MAANDELIJKS MONDIAAL MAGAZINE.
www.MO.be

WAAR LIGT JE HART?

Bij de zorg voor het milieu?
Bij je medemens hier en nu?
Wij zijn één van de ontmoetingsplaatsen op de Brugse Poort
waar gelijkgestemde harten kloppen.

ZIN OM JE ALS VRIJWILLIGER IN TE ZETTEN?

minstens ½ dag per week, eventueel op zaterdag?

LAAT JE HOREN!

09 227 25 64

Haspelstraat 49, 9000 Gent - kringloopwinkel@brugsepoort.be - www.brugsepoort.be

**KRINGLOOPWINKEL
Brugse Poort**

VZW

Wij pakken kansarmoede aan.
Wij geven tweedehands goederen een nieuw leven.

Cursussen
Trainingen
Lezingen
Ontmoetings-
groepen
Debatten
Wandelingen

Vraag ons gratis
tijdschrift Goedgevonden

Surf naar
www.vormingplusgent-eeklo.be

Reigerstraat 8 - 9000 Gent
09 224 22 65

Vormingplus
vrij, wijs en geestig

Gent
Eeklo

LATUUF

WWW.VREDE.BE

TIJDSCHRIFT VOOR
INTERNATIONALE POLITIEK

Bestel een gratis proefnummer via abo@vrede.be

- jaarabonnement (6 nummers) voor 20 euro
- promo: studenten betalen slechts 15 euro